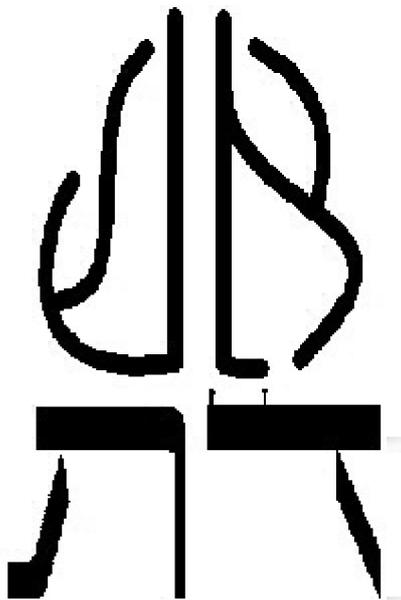

שַׁבָּת לַלַּיְלָה
תפילות לליל שבת
לפי נוסח הגרי"ד סלובוויצ'יק

*Edited and commentary by
Micha Berger*

Acknowledgements:

Much thanks to Michael Poppers, Claude Schochet and Akiva Miller for proofreading the manuscript of this *siddur*, for their time, and for their numerous suggestions and improvements. Thanks also to my father and to the *chevra* of the *Avodah* email list (avodah@aishdas.org) for their comments and corrections.

Introduction

Text:

- All vocalized *sh'vas* (שבא נע) and short *kamatzes* (קמץ קטן) are indicated with an overbar. (E.g. בְּנִי is pronounced “*b’ni*” **not** “*bni*”, כֹּל is “*kol*”, with nearly a full *cholam* /ō/ sound.)
- All quotes from *Tanach* are preceded by a citation, and are shown with *trop* marks. The first syllable with *trop* is stressed.
- A *meseq* indicates the stressed symbol if not the last (e.g. אֶתָּה), and if not indicated by *trop*.

Instructions:

- The ׀ mark indicates that the rest of the sentence is said out loud by the *Chazan* in addition to the congregation.
- When different alternatives in the text are used, the alternatives are delineated with “/” marks. (E.g. /:Summer/ , וְיָתֵן לְבָרְכָה, /:Winter/ , וְיָתֵן לְבָרְכָה)
- Quotes from *Tanach* are printed in *K’sav Ashuris*, and preceded with the location of the quote. When a word is read differently than written in the verse, the quote as written will be in *Ashuris* without vowels, while the word as read will follow in modern typeface with vowel marks.
In the *berachah* following *Shema*, the verse from *Iyov* (9:1) is quoted with a leading definite article prepended. The word is printed as “הַתְּשִׁיבָה”, the “ה” in modern typeface because it is not part of the quote.
- To indicate that the usual text is occasionally replaced with an alternative, the start of the replaced text is marked with a “°”, and the replacement text is placed in parentheses. (E.g. לֹא-לֵךְ הַקְדוֹשׁ (בְּעֵשִׂית: הַמְלִיךְ הַקְדוֹשׁ))

Footnotes:

- Non-italicized footnote numbers refer to lengthier instructions or text inserted on special occasions.
- Italicized footnote numbers point to thoughts about the text.
- Explanations are provided wherever the *nusach* used differs from more common variants of the *tefillos*.

-M.B.

מנחה לחול

אשרי¹

תה' פד:ה אשרי יושבי ביתך² עוד יהללוך פלה: תה' קמד:טו אשרי העם
 ששכנה לו³; אשרי העם שיי-הנה א-להיו⁴: תה' קמה יתהלה לדור א
 ארוממך א-לוהי המלך ואברכה שמך לעולם ועד:
 ב בכל-יום אברכה ואהללה שמך לעולם ועד: ג גדול י-הנה
 ומהלל מאד ולגדלתו אין חקר: ד יור לדור ישבח מעשיך⁵
 וגבורתיך יגידו: ה הדר כבוד הודך ודברי נפלאותיך
 אשיחה: ו ועזוז נוראתיך יאמרו וגדולתיך וגדולתך אספרנה:

1. Rav Yosef Ber Soloveitchik (hereafter, “the Rav”) would sit for *Ashrei*, as implied by the Rambam פ"ט מהל' תפילה ה"ח. The Rav explained that by sitting together the group establishes itself as a congregation.

2. Rav Shimshon Raphael Hirsch notes that the language here is “יושבי ביתך” {who sit in Your house} and *not* “היושבים בביתך”, which would imply a more constant state of attendance, “those who are living in Your house.” Judaism does not consider the ideal to be a retreat from the world. You must take what you acquire in the “house”, and apply it to improve the world around you.

The Maharal (*Derech Hachaim* 1:2) describes the Torah’s presentation of Avraham, Yitzchak and Yaakov as archetypes, people who have mastered each of the pillars of the world described in *Avos* 1:2: kindness, serving G-d, and Torah, respectively. The three *Ashrei*’s we use to introduce this *tefillah* similarly praise the riches of these three types of worshippers.

Enriched are those who follow Yaakov, “the whole man, who sat in tents [of study]”. He identified with Moriah as *Beis Elokim* {G-d’s House}. Yaakov stands as the man of truth, of Torah, of development of the world of the mind.

3. Avraham, at the *akeidah*, called Moriah *Har Hashem Yir’eh* {Mount “G-d Will be Seen”}. His encounter with Hashem wasn’t in building a settled home like Yaakov’s; rather it was a struggle of repeated tests, of climbing up from his father’s house to spiritual heights. Avraham lived in the physical world, and raised it like a mountain up toward G-dliness. He encountered other people and “made souls in Charan”. As the embodiment of kindness, it is Avraham’s legacy that defines the ideal *am* {nation}. “Enriched is a nation that has [a destiny] like this.”

4. The most otherworldly of the forefathers was Yitzchak. Almost offered as a sacrifice, he is the archetype of how to serve G-d. Yitzchak goes “to speak in the field” at Moriah, communing alone, founding the “nation that has Hashem as its G-d”.

5. The Rav asks how can we claim the right to speak to G-d. Who are we, in comparison to Him, that we should demand Hashem’s attention, and speak to Him about the minutiae of our lives? Permission is granted by our recitation of *Ashrei*. Our only justification is that our ancestors have blazed the trail before us. Before *Shacharis* and *Minchah*, the Rav explains, we invoke their precedent by saying “Generation to generation praise Your deeds.”

זֶכֶר רַב־טוֹבָךְ יִבְיְעוּ וְצִדְקוֹתֶיךָ יִרְצְנוּ: (Silently): זֶכֶר¹ רַב־טוֹבָךְ יִבְיְעוּ
 וְצִדְקוֹתֶיךָ יִרְנְנוּ: ח חֲנוּן וְרַחוּם יְ-הוָה אֱרֹךְ אַפַּיִם וּגְדֹל־לִחְסֵד:
 ט טוֹב־יְ-הוָה לְכָל וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו: י יוֹדוּךָ יְ-הוָה
 כָּל־מַעֲשֵׂיךָ וְחַסִּידֶיךָ יִבְרַכּוּךָ: יא פָּבוֹד מַלְכוּתֶךָ לֵאמרוּ
 וּגְבוּרַתֶךָ יִדְבְּרוּ: יב לְהוֹדִיעַ לְבַגְי הָאָדָם גְּבוּרָתוֹ וְכִבּוֹד הַדָּר
 מַלְכוּתוֹ: יג מַלְכוּתֶךָ מַלְכוּת כָּל־עֲלָמִים וּמִמְשַׁלְתֶּךָ
 בְּכָל־דָּוָר וְדָוָר: יד סוֹמֵךְ יְ-הוָה לְכָל־הַנְּפֹלִים וְזוֹכֵךְ
 לְכָל־הַכְּפוּפִים: טו עֵינַי כָּל אֲלֵיךָ יִשְׁבְּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן־לָהֶם
 אֶת־אֲכָלָם בְּעֵתוֹ: טז פּוֹתַח אֶת־יָדְךָ וּמְשַׁבֵּיעַ לְכָל־חַי רְצוֹן⁴:
 יז צְדִיק יְ-הוָה בְּכָל־דְּרָכָיו וְחַסִּיד בְּכָל־מַעֲשָׂיו: יח קָרוֹב יְ-הוָה
 לְכָל־קִרְאָיו לְכָל אֲשֶׁר יִקְרָאָהוּ בְּאַמֶּת: יט רְצוֹן־יִרְאָיו יַעֲשֵׂה

1. The Rav would repeat the verse, but with the first word read “זֶכֶר”, instead of “זֶכֶר”, much as we do for the same word when reading *Parashas Zachor*. One means “that which reminds you” and the other means “a memory”. It is unclear which means which, and although the Vilna Gaon taught specific meanings for each reading, his students’ writings conflict as to what his opinion was as well. Notably, Rav Chaim Vilozhiner quoted the Gaon as saying that “זֶכֶר” is the one that means “a memory”, which is the meaning intended here – “They will give expression to their memory of Your goodness”.

2. “Your kingdom is a kingdom for all eternities, and Your rule is for generation to generation.” The Vilna Gaon contrasted the *melech* {king} from the *mosheil* {despot}. A *melech* rules by the consent of his people. A *mosheil* asserts his control regardless of their desires. David here is saying that for now, humanity has yet to accept Hashem’s rule, so perforce He leads as a *mosheil*. However, in the messianic era, after all the generations of history, they will proclaim Him *Melech*.

3. “You open Your ‘Hand’ ...” This is a statement of praise, as is all of the chapter, and not a request – פּוֹתַח is in the present tense, not in the imperative. Chazal state that this line is the central verse of *Ashrei*, and more care should be given to muster concentration for it than for the rest of the *tefillah*. Perhaps this is because it is said as part of *Shacharis* and *Minchah*, before and during (or immediately after) our daily activities. Our efforts can delude us into thinking that “my strength and the might of my arm did for me this accomplishment.” Therefore it is critical to show that while we are obligated to expend effort (*hishtadlus*), we have trust (*bitachon*) that it is Hashem who provides, it is He who gives us the ability to succeed.

4. The next phrase is grammatically complex, and different explanations are offered. Rav A.Y. Kook explains it as “... and provide sufficient – for every living being – desire.” People require desires, needs and goals in order to be happy. Without a meaningful dream to pursue, man is overcome with ennui and futility.

וְאֶת־שִׁוְעוֹתֵיךָ יְשִׁמֵעַ וַיּוֹשִׁיעֵם: כ שׁוֹמֵר יְהוָה אֶת־כָּל־אֲהָבָיו
 וְאֶת־כָּל־הַרְשָׁעִים יְשַׁמֵּיד: טו כֹּהֵן תִּהְיֶה יְדִבְרֵי־כֹהֵן וַיְבָרֶךְ
 כָּל־בְּשׂוֹר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: תה' קטו:יח וְאֶנְחֵנוּ | לְבָרֶךְ לְיְהוָה
 מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּ־ה:

חצי קדיש

יתגדל ויתקדש¹ שְׁמֵהּ רַבָּא (אָמֵן), בְּעֵלְמָא דִּי בְרָא, פְּרַעוּתָהּ², וְיִמְלִיךְ מַלְכוּתָהּ,
 בְּחַיִּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל, בְּעַגְלָא וּבְזִמְן קָרִיב וְאָמְרוּ שֵׁם אָמֵן: יְהֵא
 שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלְמָא וְלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא: יתְבָרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאֵר וְיִתְרוֹמַם
 וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה שְׁמֵהּ דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא (Cong: בְּרִיךְ הוּא) לְעָלְמָא מִן כָּל
 (בעשית"ת וְלְעָלְמָא מְכָל) בְּרַכְתָּא וְשִׁירְתָּא, תְּשַׁבְּחָתָא וְנִחַמְתָּא, דְאָמְרוּן בְּעֵלְמָא,
 וְאָמְרוּ שֵׁם אָמֵן:

1. The Rav agreed with the opinion that the first two words of *Kaddish* are in Hebrew - "יתגדל ויתקדש" as opposed to the Aramaic "יתגדל ויתקדש". This is a reference to Yechezkel 38:23, "וְהִתְגַּדַּלְתִּי וְהִתְקַדַּשְׁתִּי" {And I will make Myself [observably] great, and I will make Myself [observably] holy}, also in Hebrew.

2. The Vilna Gaon places a comma before כרעותא, which separates the first letter from the open syllable of the previous word, and it therefore begins with a hard *kaf*. Other customs would render a single clause that means "in the world which He created according to His Will". It now becomes two phrases, so that we are asking that Hashem make His great Name [observably] great and holy "in this world" and that He do so "according to His Will".

עמידה¹

תה' נא:יז א-ד'י ש'פתי תפתיח ופ'י י'יד תהפ'תה:

שבח א: ברכת אבות³

ברוך אתה י-הוה⁴ א-להינו וא-להי אבותינו, א-להי אברהם,
 א-להי יצחק, וא-להי יעקב, דברים ייז הא-ל הגדל הגבור והגורא,
 א-ל עליון, גומל חסדים טובים, וקנה הכל, וזוכר חסדי אבות,
 ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה: (בעש"ת: זכרנו לחיים, מלך
 חפץ בחיים, וכתבנו בספר החיים, למענה א-להים חיים.) מלך עוזר ומושיע
 ומגן: ברוך אתה י-הוה, מגן אברהם:

1. Both Rav Hirsch and the Rav comment on the fact that the normal verb form of the word “תפלה”, “להתפלל”, is in the reflexive; literally, “to pray yourself” or “to make yourself a prayer”. *Tefillah* is the prayer of a fixed text. It is not necessarily approaching Hashem with what is on your mind, but rather a reminder as to what ought to be your concerns. For this reason, the requests of *tefillah* are phrased in the plural, making it an ethical call to unity with the rest of the Jewish people.

Less formal prayer, connecting with one’s Father in heaven about the concerns that preoccupy one’s daily thoughts, is called “תחנונים”. As R’ Elazar says (B’rachos 28a) “Anyone who makes his *tefillah* rote, his *tefillah* is not *tachanunim*.” Implied in this statement is the idea that the line between *tefillah* and *tachanunim* should be blurred. One ought to add personal thoughts and requests into the body of *tefillah*, and one’s *tachanunim* should contain elements of those said by *Chazal*, of *tehillim*, etc...

2. Many have the custom to say “דברים לבג: כי שם י-הוה אקרא הבו גדל לא-להינו:” at the beginning of the *Amidah* for *Mussaf* and *Minchah*. The Rav and Rav Hirsch did not.

3. See Appendix A for thoughts on this *b’rachah*.

4. The Vilna Gaon would not say “ברוך הוא וברוך שמו” in response to hearing any *b’rachah*. According to the Rav, this is because *b’rachah* could never refer to Hashem Himself, and only to His name, how we perceive Him. After all, G-d’s Self is unchanging, how could It receive blessing? Therefore, the custom is inherently flawed by implying that He Himself, in distinction to our perception of Him, can get a *b’rachah*. In addition, the Rav explains that “ברוך הוא וברוך שמו” is inappropriate for the repetition of the *Amidah* in particular. According to his grandfather, R. Chaim Soloveitchik, the repetition is for two reasons. 1- It allows those who were unable to say the *Amidah* themselves to fulfill their obligation by listening. 2- Whereas the silent *Amidah* is *Tefillah Bitzibur*, prayer in a community, the repetition is *Tefillat Hatzibur*, the prayer of the community. This is a second obligation fulfilled by listening to the Chazan’s *Amidah*. Therefore you do not interrupt the *b’rachah* with a response even if you said the silent *Amidah*.

שבח ב: ברכת גבורות

אתה גבור לעולם א-דני, מחיה מתים אתה, רב להושיע (Summer: מוריד הטל): (Winter: משיב הרוח ומוריד הגשם), מכלכל חיים בחסד, מחיה מתים ברחמים רבים, סומך נופלים, ורופא חולים, ומתיר אסורים, ומקים אמונתו לישני עפר. מי כמוך בעל גבורות ומי דומה לך, מלך ממית ומחיה ומצמיח ישועה: (בעש"ת: מי כמוך אב הרחמים, זוהר צוריו לחיים ברחמים): ונאמן אתה להחיות מתים. ברוך אתה י-הוה, מחיה המתים:

שבח ג: ברכת קדושה

אתה קדוש ושמך קדוש וקדושים בכל יום יהללוך, סלה. ברוך

1. During the Chazan's repetition of the Amidah, the extended version of Birchas Kidushah is said:

נקדש את שמך בעולם, כשם שמקדישים אותו בשמי מרום, שם ככתוב על יד נביאך: וקרא זה אל זה ואמר: שם ישע"י וג' קדוש | קדוש קדוש י-הוה ז'-באות מלא כל הארץ כבודו: לעמתם ברוך לאמרו, שם יחזק' גיב "ברוך כבוד י-הוה ממקומו": ובדברי קדשך כתוב לאמר, שם תה' קמוי: "ימלך י-הוה | לעולם א-להיך זיון לדר ודר הכלוי-ה:" לדור ודור נגיד גדלך, ולנצח נצחים קדשתך נקדיש, ושבחך, א-להינו, מפנינו לא ימוש לעולם ועד, כי א-ל מלך גדול וקדוש אתה. ברוך אתה י-הוה, הא-ל הקדוש (בעש"ת: המלך הקדוש).

אַתָּה יְ-הוָה, הָאֵ-ל הַקָּדוֹשׁ (בעש"ת: הַמְלִךְ הַקָּדוֹשׁ¹):

בקשה א.א: ברכת דעת²

אַתָּה חוֹנֵן לְאָדָם דַּעַת, וּמְלַמֵּד לְאָנוּשׁ בִּינָה. הָנְנוּ מֵאַתָּה דַּעַת,
בִּינָה וְהַשְׁכָּל. בְּרוּךְ אַתָּה יְ-הוָה, חוֹנֵן הַדַּעַת.

בקשה א.ב: ברכת תשובה

הַשִּׁיבֵנו אֲבִינוּ לְתוֹרָתְךָ, וְקַרְבָּנוּ מִלְכָּנוּ לְעִבּוּדְתְךָ, וְהַחֲזִירֵנוּ
בְּתַשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ. בְּרוּךְ אַתָּה יְ-הוָה, הַרוֹצֵה בְּתַשׁוּבָה.

1. The correct ending is required for the *Amidah* to be valid. If the error was noticed before continuing, it can just be corrected. Otherwise, one must return to the beginning of the *Amidah*.

2. The requests of the weekday *Amidah* follow a formal structure. We make four basic requests, and each request has three components: a- providing a state where the request can be granted in its fullest; b- curing what is currently wrong with the item in question; c- satisfying the need itself.

We start with the hope that each Jew could find a stable relationship with Hashem. We request that Hashem perfect the domain of that relationship, the mind and soul (ברכת הדעת). We then ask that Hashem bring us to return to Him (תשובה), and that He ignore our past transgressions so that He may treat us the way He did (סליחה).

The second request is for prosperity and physical well being for every Jew. We beseech Hashem to return us to Israel (גאולה), restore the health of all who are sick (רפואה), and to grant wealth to the land and the people in it (שנים).

After addressing the spiritual and physical of individuals, we discuss the nation as a collective whole. First, we pray for a restoration of justice. It is hardest to see G-d's "Hand" in history when our sense of justice is violated. We therefore ask Hashem for a return to Jewish autonomy (קבוץ גלויות), where we can restore a halachic judicial system (השבת המשפט) and see evil punished (מינים) and good rewarded (צדיקים) - both by man and by Hashem.

Last, we ask for the arrival of the messianic age. This entails returning to Jerusalem (בנין ירושלים) with a king at our head (משיח בן דוד) and Hashem providing all of our needs (שומע תפילה).

<i>Culmination</i>	<i>Repair</i>	<i>Domain</i>	
סליחה	תשובה	דעת	<i>Spiritual Return</i>
שנים	רפואה	גאולה	<i>Physical Contentment</i>
מינים/צדיקים	השבת המשפט	קבוץ גלויות	<i>Justice</i>
שומע תפילה	משיח בן דוד	בנין ירושלים	<i>Ultimate Redemption</i>

בקשה א.ג: ברכת סליחה

סָלַח לָנוּ אָבִינוּ, כִּי חָטָאנוּ. מָחַל לָנוּ מִלְכָּנוּ, כִּי פָשַׁעְנוּ. כִּי מוֹחֵל
וְסוֹלֵחַ אַתָּה. בְּרוּךְ אַתָּה יְ-הוָה, חַנוּן הַמְרַבֵּה לְסִלְחָ.

בקשה ב.א: ברכת גאולה

רָאֵה בְעֵינֵינוּ, וְרִיבָה רִיבָנוּ, וּגְאָלֵנוּ מִהַרְרָה לְמַעַן שְׂמֹד, כִּי גוֹאֵל חֲזַק
אַתָּה. בְּרוּךְ אַתָּה יְ-הוָה, גוֹאֵל יִשְׂרָאֵל.

בקשה ב.ב: ברכת רפואה

רְפָאֵנוּ יְ-הוָה, וְנִרְפָא, הוֹשִׁיעֵנוּ וְנִשְׁעָה, כִּי תִהְלָתָנוּ אַתָּה, וְהַעֲלֵה
רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְכָל מַכּוֹתֵינוּ. כִּי אֵ-ל מְלֹךְ רוֹפֵא נְאֻמָּן וְרַחֲמָן
אַתָּה. בְּרוּךְ אַתָּה יְ-הוָה, רוֹפֵא חוֹלֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל.

בקשה ב.ג: ברכת השנים

בְּרַךְ עֲלֵינוּ, יְ-הוָה אֵ-לֵינוּ, אֶת הַשָּׁנָה הַזֹּאת וְאֶת כָּל מֵינֵי
תְּבוּאָתָה לְטוֹבָה, *Summer*: וְתֵן בְּרָכָה, *Winter*: וְתֵן טַל וּמָטָר לְבִרְכָה,
עַל פְּנֵי הָאָדָמָה, וְשִׂבְעֵנוּ מִטוֹבָה, וּבְרַךְ שְׁנַתָּנוּ כַּשָּׁנִים הַטּוֹבוֹת.
בְּרוּךְ אַתָּה יְ-הוָה, מְבָרַךְ הַשָּׁנִים.

בקשה ג.א: ברכת קבוץ גלויות

תִּקַּע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל לְחִירוֹתָנוּ, וְשֵׂא נֶס לְקִבֵּץ גְּלוּיֹתֵינוּ, וְקַבְּצֵנוּ יַחַד
מֵאַרְבַּע כְּנִפּוֹת הָאָרֶץ. בְּרוּךְ אַתָּה יְ-הוָה, מְקַבֵּץ נְדָחֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל.

בקשה ג.ב: ברכת השבת המשפט

הַשִּׁיבָה שׁוֹפְטֵינוּ כְּבָרְאֲשׁוֹנָה, וְיִוָּעֲצִינוּ כְּבִתְחִלָּה, וְהִסֵּר מִמֶּנּוּ יְגוֹן
וְאַנְחָה, וּמְלוֹךְ עָלֵינוּ אַתָּה, יְ-הוָה לְבַדְּךָ, בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים, וְצַדִּיקָנוּ
בְּמִשְׁפָּט. בְּרוּךְ אַתָּה יְ-הוָה, מֶלֶךְ אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט (בעשי"ת
הַמֶּלֶךְ הַמִּשְׁפָּט¹).

בקשה ג.ג: ברכת המינים

וְלַמְּלַשְׁיָנִים אֵל תִּהְיֶה תִקְוָה, וְכֹל הַמִּינִים² כְּרָגַע יֵאבְדוּ, וְכֹל אוֹיְבֵי
עַמֶּךָ מִהֲרָה יִכָּרְתוּ, וְהַיָּדִים מִהֲרָה תִעַקֵּר וּתִשָּׁבֵר וּתִמָּגֵר וְתִכְנִיעַ
בְּמִהֲרָה בְיָמֵינוּ. בְּרוּךְ אַתָּה יְ-הוָה, שֶׁבֵר אֱלֹבִים וּמְכַנְיַע יָדִים.

בקשה ג.ג: ברכת הצדיקים

עַל הַצְּדִיקִים וְעַל הַחֲסִידִים וְעַל זְקֵנֵי עַמֶּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְעַל
פְּלִיטַת סוֹפְרֵיהֶם, וְעַל גְּרֵי הַצֶּדֶק וְעָלֵינוּ, יְהִמוּ נָא רַחֲמֶיךָ, יְ-הוָה
אֶ-לֵהֵינוּ, וְתֵן שְׂכָר טוֹב לְכֹל הַבוֹטְחִים בְּשִׁמְךָ בְּאַמְתּוֹ, וְשִׁים
חֶלְקֵנוּ עִמָּהֶם לְעוֹלָם, וְלֹא יִבוֹשׁ, כִּי בָךְ בָּטַחְנוּ. בְּרוּךְ אַתָּה יְ-הוָה,
מִשְׁעֵן וּמִבְטָח לְצְדִיקִים.

1. Since the concept of *malchus* {kingship} is mentioned in both variants, one fulfilled one's obligation even if the wrong ending is said.

2. "And all the heretics should instantly disappear". Christian censors forced the modification of these words to "וְכֹל הַרְשָׁעָה כְּרָגַע וַיֵּאבְדוּ" {and all evil should instantly disappear}. The Brisker Rav returned to the original text.

When they were having trouble with the local ruffians, B'ruriah convinced her husband, the *tanna* R' Me'ir, to pray for their repentance, and not for their death. Her proof was the *pasuk*, "Sin will cease from the land, and sinners will yet be no more" (Tehillim 104). By ceasing to sin, they cease being sinners, and so, sinners will be no more (B'rachos 10a). We can suggest a similar interpretation here. Also, note that when forced to change the text, it was changed to "רשעה", meaning the evil itself, not the people committing it.

בקשה ד.א: ברכת בנין ירושלים

וְלִירוּשָׁלַיִם עִירְךָ בְּרַחֲמִים תָּשׁוּב, וְתִשְׁכּוֹן בְּתוֹכָהּ כְּאִשֶּׁר דְּבִרְתָּ.
וּבְנֵה אוֹתָהּ בְּקִרְוֹב בְּיָמֵינוּ בְּנֵן עוֹלָם, וְכִסֵּא דָּוִד מִהֲרָה לְתוֹכָהּ
תִּכְוֶן. בְּרוּךְ אַתָּה יְ-הוָה, בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם.

בקשה ד.ב: ברכת משיח בן דוד

אֵת צֶמַח דָּוִד עֲבַדְךָ מִהֲרָה תִצְמַח, וְקִרְנוֹ תָרוּם בְּיִשׁוּעָתְךָ, כִּי
לִישׁוּעָתְךָ קִוִּינוּ כָּל הַיּוֹם. בְּרוּךְ אַתָּה יְ-הוָה, מְצַמְחֵם קֶרֶן יִשׁוּעָה.

בקשה ד.ג: ברכת שומע תפילה

שְׁמַע קוֹלֵנוּ, יְ-הוָה אֱ-לֹהֵינוּ, חוּס וְרַחֵם עָלֵינוּ, וְקַבֵּל בְּרַחֲמִים
וּבְרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ, כִּי אֵ-ל שׁוֹמֵעַ תְּפִלוֹת וְתַחֲנוּנִים אַתָּה.
וּמִלְפָּנֶיךָ, מִלְכֵנוּ, רִיקָם אֵל תִּשְׁיַבֵּנוּ. כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת עַמְּךָ
יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמִים. בְּרוּךְ אַתָּה יְ-הוָה, שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה.

הודאה א: ברכת עבודה

רְצֵה, יְ-הוָה אֱ-לֹהֵינוּ, בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבְתַפִּלָּתָם¹, וְהִשֵּׁב אֶת
הָעֲבוֹדָה לְדַבֵּיר בִּיתְךָ. וְאֲשִׁי יִשְׂרָאֵל וּתַפִּלָּתָם² בְּאַהֲבָה תִקְבֵּל

1. As prayer is called *avodah shebaleiv* {service which is in the heart}, the Rav understands this *b'rachah*, that specifically of *avodah*, to be central.

The Rav explains that this request, "Find desirable, Hashem our G-d, Your nation Israel and their prayers" is subtly different than the conclusion of the previous *b'rachah*, "... Who listens to prayer". While the previous *b'rachah* asks Hashem to accept our *tefillos*, now we are asking that they serve as proper *Avodah*, as did the sacrifices before them. As the Torah says "*Vinirztah lo lichapeir alav* – and He will find favor in him to atone for him". The /רצה/ root tends to apply to sacrifices, and their role in man's quest to find atonement, to repair his relationship with his Creator.

2. "And the fire-offerings of Israel and their prayers, in Love may you receive them willingly..." The *Amidah* was composed by the men of the Great Assembly to accompany the sacrifices in the Second Temple. This phrase remains from that period, although now it has connotations of asking Hashem to restore the *Beis Hamikdash*, so that the offerings could be brought and accepted.

בְּרָצוֹן, וּתְהִי לְרָצוֹן תְּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עִמָּךְ.¹ וְתַחֲזִינָה עֵינֵינוּ
בְּשׁוּבָךְ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים. בְּרוּךְ אַתָּה יְ-הוָה, הַמְּחַזֵּיר שְׂכִינָתוֹ לְצִיּוֹן.

הודאה ב: ברכת הודאה

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ,² שְׁ-אַתָּה³ הוּא יְ-הוָה אֱ-לֹהֵינוּ וְאֵ-לֵהֵי אֲבוֹתֵינוּ
לְעוֹלָם וָעֶד. צוּר חַיֵּינוּ, מְגוֹן יִשְׁעֵנוּ, אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר. נוֹדָה לָךְ

1. On Rosh Chodesh and holidays, Ya'aleh viYavo is said:

אֱ-לֹהֵינוּ וְאֵ-לֵהֵי אֲבוֹתֵינוּ, יַעֲלֶה יִבְאֵ, וְיִגִּיעַ, וְיִרְאֶה, וְיִרְצֶה, וְיִשְׁמַע, וְיִפְקֹד, וְיִזְכֹּר
זְכוּרֵנוּ וּפְקוּדוֹנֵנוּ, וְזָכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ, וְזָכְרוֹן מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עֲבַדְךָ, וְזָכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר
קְדֻשָּׁךְ, וְזָכְרוֹן כָּל עַמֶּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ, לְפָלִיטָה, לְטוֹבָה, לְחַן וּלְחַסֵּד
וּלְרַחֲמִים, לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם, בְּיוֹם Rosh Chodesh/ רֹאשׁ הַחֹדֶשׁ הַזֶּה Pesach/ חַג הַמִּצּוֹת
הַזֶּה Succos/ חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה/. זָכְרֵנוּ, יְ-הוָה, אֱ-לֹהֵינוּ, בּוֹ לְטוֹבָה, וּפְקֻדָּנוּ בּוֹ לְבִרְכָה,
וְהוֹשִׁיעֵנוּ בּוֹ לְחַיִּים, וּבְדַבַּר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים, חוּס וְחַנּוּן, וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ, כִּי
אַלְיָךְ עֵינֵינוּ, כִּי אֵ-ל מְלֹךְ חַנּוּן וְרַחוּם אַתָּה.

2. During the Chazan's repetition, the congregation says Modim D'Rabbanan. Ideally, the Chazan pauses
after the first three words of Birchah Hoda'ah and only continues after the congregation finishes. This
allows them to hear his entire b'rachah.

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ, שְׁ-אַתָּה⁵ הוּא יְ-הוָה אֱ-לֹהֵינוּ וְאֵ-לֵהֵי אֲבוֹתֵינוּ
אֱ-לֵהֵי כָל בָּשָׂר, יוֹצֵרנוּ, יוֹצֵר בְּרִאשִׁית. בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ
הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ, עַל שֶׁחֲחִייתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ. כֵּן תַּחֲזִינָה וּתְקַיְּמָנוּ,
וְתִאָּסוּף גְּלוּתֵינוּ לְחֻצְרוֹת קְדֻשָּׁךְ, לְשִׁמּוֹר חֻקֶיךָ, וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ,
וּלְעַבְדְּךָ בְּלִבָּב שָׁלוֹם, עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ. בְּרוּךְ אֵ-ל הַהוֹדָאוֹת.

3. Grammatically, this should read “שְׁאַתָּה”, with a *segol*, and such is the *Sepharadi* custom. The only
time this word is used with reference to the sacred is when Gid'on speaks to an angel (*Shoftim* 6:17). There
it is vocalized with a *kamatz*, “שְׁ-אַתָּה”, which means “that *the* You”, a specific reference to the Creator.

וְנִסְפָּר תְּהִלָּתְךָ. עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדְךָ, וְעַל נְשָׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לְךָ, וְעַל נְסִיךְ שְׁבָכְל יוֹם עִמָּנוּ, וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שְׁבָכְל עֵת, עֶרֶב וּבֹקֵר וְצַהֲרַיִם! הַטּוֹב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ, וְהַמְּרַחֵם כִּי לֹא תָמוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קוּיֵנוּ לְךָ.² וְעַל כָּלֵם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שְׁמֶךָ, מִלְּכָנוּ, תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד. (בעש"ת: וּכְתוּב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל בְּנֵי בְרִיתְךָ.) וְכֹל

1. We thank Hashem for the miracles which He provides "בכל עת", as all times. We do so "ערב ובקר" evening, morning and afternoon.

2. *On Chanukah and Purim, Al haNissim is said:*

Chanukah: עַל הַנְּסִים, וְעַל הַפְּרָקוֹ, וְעַל הַגְּבוּרוֹת, וְעַל הַתְּשׁוּעוֹת, וְעַל הַמְּלַחְמוֹת, שְׁעִשִּׂיתָ לְאַבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם בְּזַמַּן הַזֶּה. בַּיָּמִים מִתְתַּיְהוּ בֶן יוֹחָנָן כִּהֵן גְּדוֹל, חֲשֵׁמוֹנָאִי וּבָנָיו, כְּשֶׁעָמְדָה מַלְכוּת יוֹן הַרְשָׁעָה עַל עַמֶּךָ יִשְׂרָאֵל לְהַשְׁכִּיחַם תּוֹרְתְךָ, וּלְהַעֲבִירָם מִחֻקֵּי רְצוֹנְךָ, וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים עָמַדְתָּ לָהֶם בְּעֵת צָרָתָם, רַבַּת אֶת רִיבָם, דָּנַתָּ אֶת דִּינָם, נִקְמַתָּ אֶת נִקְמַתָם, מִסָּרַת גְּבוּרִים בְּיַד חַלְשִׁים, וְרַבִּים בְּיַד מְעֻטִים, וּטְמֵאִים בְּיַד טְהוֹרִים, וְרָשָׁעִים בְּיַד צַדִּיקִים, וְיָדִים בְּיַד עוֹסְקֵי תּוֹרְתְךָ. וְלָךְ עֲשִׂיתָ שֵׁם גְּדוֹל וְקָדוֹשׁ בְּעוֹלָמְךָ, וּלְעַמֶּךָ יִשְׂרָאֵל עֲשִׂיתָ תְּשׁוּעָה גְּדוֹלָה וּפְרָקוֹ כְּהַיּוֹם הַזֶּה. וְאַחַר כֵּן בָּאוּ בְּנֵיךָ לְדַבֵּר בְּיָתְךָ, וּפְנּוּ אֶת הַיְכָלְךָ, וְטָהְרוּ אֶת מִקְדָּשְׁךָ, וְהִדְלִיקוּ נֵרוֹת בְּחֻצְרוֹת קְדֻשָּׁךְ, וְקִבְּעוּ שְׁמוֹנֵת יָמֵי חֲנֻכָּה אֵלֶינוּ, לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמְךָ הַגְּדוֹל.

Purim: עַל הַנְּסִים, וְעַל הַפְּרָקוֹ, וְעַל הַגְּבוּרוֹת, וְעַל הַתְּשׁוּעוֹת, וְעַל הַמְּלַחְמוֹת, שְׁעִשִּׂיתָ לְאַבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם בְּזַמַּן הַזֶּה. בַּיָּמִים מְרַדֵּיכִי וְאַסְתֵּר בְּשׁוֹשׁן הַבִּיָּרָה, כְּשֶׁעָמַד עֲלֵיהֶם הַמֶּן הַרְשָׁע, בִּקְשׁ אֲסֵתֵר גִּיג לְהַשְׁמִיד לְהַרְגׁ וּלְאַבֵּד אֶת כָּל הַיְהוּדִים מִנֶּעַר וְעַד זָקֵן טַף וְנָשִׁים בָּיּוֹם אֶחָד בְּשִׁלּוּשָׁה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ שְׁנַיִם עָשָׂר הוּא חֹדֶשׁ אֲדָר וְשִׁלְלָם לְבוֹז: וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים הִפְרַתָּ אֶת עֲצָתוֹ, וְקִלְקַלְתָּ אֶת מַחֲשַׁבְתּוֹ, וְהִשְׁבֹּתָ לוֹ גְּמוּלוֹ בְּרֵאשׁוֹ, וְתָלוּ אוֹתוֹ וְאֶת בְּנָיו עַל הָעֵץ.

הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֵלָה, וַיִּהְיֶה לָּךְ אֶת שְׁמִיךָ בְּאַמֶּת, הָאֵל לִישׁוּעָתָנוּ
וְעִזְרָתָנוּ סֵלָה. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ הוֹה, הַטּוֹב שְׁמִיךָ וּלְךָ נָאָה לְהוֹדוֹת.

הודאה ג: ברכת שלום

יְשִׁים שְׁלוֹם טוֹבָה וּבִרְכָה, חוֹ וְחֶסֶד וְרַחֲמִים, עָלֵינוּ וְעַל כָּל
יִשְׂרָאֵל עַמֶּיךָ. בְּרַכְנוּ, אָבִינוּ, כְּלָנוּ כְּאַחַד בְּאוּר פְּנִיךָ, כִּי בְאוּר פְּנִיךָ
נִתְּתָה לָנוּ, יְיָ הוֹה אֶל־לֵהִינוּ, תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד, וְצִדְקָה וּבִרְכָה
וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשְׁלוֹם. וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֶךְ אֶת עַמֶּיךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל
עֵת וּבְכָל שָׁעָה בְּשִׁלּוּמֶיךָ. (בעש"ת: בְּסִפּוּר חַיִּים, בְּרַכָּה, וְשְׁלוֹם, וּפְרִנְסָה טוֹבָה,
נִזְכָּר וְנִפְתָּב לְפָנֶיךָ, אֲנַחְנוּ וְכָל עַמֶּיךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשְׁלוֹם.) בְּרוּךְ
אַתָּה יְיָ הוֹה, הַמְּבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּשְׁלוֹם.

תחינת מר בריה דרבינא²

1. *The Rav, following the Rambam's siddur, consistently said Sim Shalom. Nusach Ashkenaz has the following version of Birchas Shalom for Minchah and Ma'ariv:*

שְׁלוֹם רַב עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּיךָ תְּשִׁים לְעוֹלָם, כִּי אַתָּה הוּא מְלִךְ אֲדוֹן
לְכָל הַשְׁלוֹם. וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֶךְ אֶת עַמֶּיךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל עֵת וּבְכָל
שָׁעָה בְּשִׁלּוּמֶיךָ. (בעש"ת: בְּסִפּוּר חַיִּים, בְּרַכָּה, וְשְׁלוֹם, וּפְרִנְסָה טוֹבָה, נִזְכָּר וְנִפְתָּב
לְפָנֶיךָ, אֲנַחְנוּ וְכָל עַמֶּיךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשְׁלוֹם.) בְּרוּךְ אַתָּה
יְיָ הוֹה, הַמְּבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּשְׁלוֹם.

2. As we said in the first footnote on the *Amidah*, Jewish prayer consists of two elements: *tefilla* and *tachanunim*. The *mishnah* refers to the *Amidah* by the name "*tefillah*" because it is the core of the fixed-form service. This paragraph is one of a number discussed in the Talmud as being prayers said by various sages after *tefillah*.

We noted that *tefillah* is written in the plural to guide us to the feeling that we are an integral part of the community. The Vilna Gaon points out that this prayer is in the singular because it is *tachanunim*. This could explain why the Talmud describes these prayers as being said after, in contrast to being the

תה' יט:טו יהיו לרצון | אמרי פי והגיון לבי לפניך י-הוה צורי
 וגאלי:¹

ברכות יז. א-להי, נצור לשוני מרע.² ושפתי מדבר מרמה:³ ולמקללי
 נפשי תדם,⁴ ונפשי כעפר לכל תהיה.⁵ פתח לבי בתורתך,⁶
 ובמצותיך תרדוף נפשי.⁷ וכל החושבים עלי רעה, מהרה הפר
 עצתם וקלקל מחשבתם. עשה למען שמך, עשה למען ימינה,
 עשה למען קדשתך. עשה למען תורתך. תה' ס:ו. למען יחלצון
 ידידי הושיעה ימינה ועננו וענני: יהיו לרצון אמרי פי והגיון
 לבי לפניך, י-הוה צורי וגואלי. (Take three steps back.) עשה שלום (בעשי"ת:
 השלום) במרומו, הוא יעשה שלום עלינו, ועל כל ישראל ואמרו

conclusion of, the *tefillah*. A halachic ramification the Gaon draws from considering “*E-lokai, nitzor*” to be *tachanunim* is that one would therefore be obligated to use this text as merely a skeleton in which to insert personal requests. Otherwise, the purpose of *tachanunim* is not achieved.

1. “May the words of my mouth be desirable, as well as the contemplation of my heart, Hashem, my Former and Redeemer.” This is the third variation on the theme of accepting our prayers, after “*Shomei’a tefillah*” and “*Ritzei*”. According to the Rav, in this one we aren’t referring to the prayer just completed, but the next one to come. Much as we immediately start *B’reishis* again as soon as we complete *Vizos Habirachah* on *Simchas Torah*, we don’t want to remain between prayers. As soon as one ends, we start thinking of the next prayer.

Alternatively, the Vilna Gaon sees these words not as the closing of *tefillah*, but as preparation for *tachanunim* (see previous footnote). This places it in parallel to “ה’ שפתי” at the opening of *tefillah*.

2. The *mishnah* (Avos 4:21) warns of three attributes that remove a person from the world: jealous anger, desire, and ego. The Vilna Gaon (*Even Sheleimah* 2:1) notes that each of these traits can be expressed in two different ways: it can be either expressed, or it can be suppressed or internalized. The first six clauses of this *techinah* ask for Hashem’s assistance in conquering these behaviors.

Expressed anger is called *ra*, evil. Here we ask for assistance in refraining from speaking in anger.

3. *Mirma* is suppressed anger. To speak *mirma* is to talk hypocritically, pretending to befriend someone that in reality you harbor anger toward.

4. “Against those who curse me, may my soul be quiet.” This is the antidote to the first of the two overindulgences of ego, where one feels superior to those around him.

5. To oppose the outward expression of ego, lording over others, we next ask Hashem that “my soul shall be as dust for all.”

6. In order to combat the more passive form of desire, want to sit at home physically satiated, we ask Hashem to open our hearts up to Torah.

7. Last, instead of being among those who spend their lives running from one need to the next in an active pursuit of desire, we ask Hashem that we spend our time pursuing mitzvos.

אַמֵּן. (שולחן ערוך כג:ב. *After Kiddushah take three steps back forward.*)

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, יְיָ הוֹה אֶ-לֵהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׂיִבְנֶה בַּיִת הַמְּקֻדָּשׁ בְּמַהֲרָה
בְּיָמֵינוּ, וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרַתְךָ, וְשֵׁם נֶעֱבְדְךָ בְּיָרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קְדָמוֹנוֹת.
מלאכי ג:ד וְעֲרֵבָה לִי-הוֹה מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים
קְדָמוֹנוֹת:

קדיש שלם

וַתִּגְדַּל וַיִּתְקַדֵּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא (אַמֵּן), בְּעֵלְמָא דִּי בְרָא, כְּרַעוּתָהּ, וַיִּמְלִיךְ מַלְכוּתָהּ,
בְּחַיִּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בַּיִת יִשְׂרָאֵל, בְּעַגְלָא וּבְזִמּוֹן קָרִיב וְאָמְרוּ שֶׁ אַמֵּן: יְהִי
שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעַלְמֵי עֵלְמַיָּא: יתְבַרַךְ וַיִּשְׁתַּבַּח וַיִּתְפָּאֵר וַיִּתְרוֹמֵם
וַיִּתְנַשֵּׂא וַיִּתְהַדָּר וַיִּתְעַלֶּה שְׁמֵהּ דְקֻדְשָׁא בְרִיךְ הוּא (Cong: בְּרִיךְ הוּא) לְעַלְמָא מִן כָּל
(בעש"ת וְלְעַלְמָא מְכָל) בְּרַכְתָּא וְשִׁירָתָא, תְּשַׁבְּחָתָא וְנִחַמְתָּא, דְאָמְרִין בְּעֵלְמָא, וְאָמְרוּ
שֶׁ אַמֵּן:

וַתִּתְקַבַּל צְלוֹתְהוֹן וּבְעוּתְהוֹן דְכָל בַּיִת יִשְׂרָאֵל קְדָם אֲבוּהוֹן דִּי בְשִׁמְיָא וְאָמְרוּ שֶׁ
אַמֵּן: יְהִי שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמֵיָא וְחַיִּים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאָמְרוּ שֶׁ אַמֵּן: עֲשֵׂה
שְׁלוֹם בְּמִרוֹמֵינוּ הוּא יַעֲשֵׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאָמְרוּ שֶׁ אַמֵּן:

עלינו¹

עָלֵינוּ לְשַׁבַּח לְאֲדוֹן הַכֹּל, לְתַת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרָאשִׁית, שְׁלֵא עָשָׂנוּ
כְּגוּיֵי הָאָרְצוֹת, וְלֹא שְׁמָנוּ כְּמִשְׁפָּחוֹת הָאֲדָמָה, שְׁלֵא שָׁם חֶלְקֵנוּ

1. According to most *Acharonim*, *Aleinu* is not said as the conclusion of prayer but as a preparation for leaving the synagogue. Perhaps this is because it speaks of our mission as Jews to perfect the world, and therefore belongs before our departure into it. The *Mishnah B'rurah* 132:7 records that it was common custom not to say *Aleinu* for *Minchah* if it is immediately followed by *Ma'ariv*, and no one was leaving in between. This parallels the omission after *Shacharis* when it is followed by *Mussaf*, as well as after *Mussaf* and *Minchah* on *Yom Kippur*.

כָּהֵם, וְגַרְלָנוּ כְּכֹל הַמוֹנָם, שֶׁהֵם מְשַׁתְּחִוּים לְהַבֵּל וְרִיק יִשְׁעֵי מַה־כֹּ
 וּמִתְפַּלְלִים אֶל-אֵל לֹא יוֹשֵׁי: וְאֶנְחָנוּ כּוֹרְעִים וּמְשַׁתְּחִוּים
 וּמוֹדִים, לְפָנָי מִלֶּךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים, הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. יִשְׁעֵי נֹא־יג
 שֶׁהוּא זֹטָה שָׁמַיִם וְיִסַּד אֶרֶץ, וְכִסָּא כְבוֹדוֹ בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל,
 וְשָׁכִינַת עֲזוֹ בְּגַבְהֵי מְרוֹמַיִם, הוּא אֶ-לֵהֵינוּ אֵין עוֹד. אָמֵת מִלְּכָנוּ
 אָפֶס זֹלָתוֹ, כִּפְתוּב בְּתוֹרָתוֹ, דְּבָרִים דִּלֵּט "וַיֵּדְעֵת הַיּוֹם וְהַשִּׁבֹּת
 אֶל-לִבְבָךְ כִּי י-הוּהָ הוּא הָא-לֵהִים בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל
 וְעַל-הָאָרֶץ מִתַּחַת אֵין עוֹד:"

עַל כֵּן נִקְוָה לָךְ י-הוּהָ אֶ-לֵהֵינוּ, לְרֹאוֹת מְהֵרָה בְּתַפְאֵרַת עֲזָךְ,
 לְהַעֲבִיר גְּלוּלִים מִן הָאָרֶץ וְהַאֲלִילִים כְּרוֹת יַכְרֵתוּן. לְתַקֵּן עוֹלָם
 בְּמַלְכוּת שְׁד-י, וְכֹל בְּנֵי בָשָׂר יִקְרְאוּ בְּשִׁמְךָ. לְהַפְנוֹת אֱלֹהֶיךָ כֹּל
 רְשָׁעֵי אָרֶץ. יַכִּירוּ וַיֵּדְעוּ כֹּל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל, כִּי לָךְ תִּכְרַע כֹּל בְּרָךְ,
 תִּשָּׁבַע כֹּל לְשׁוֹן. לְפָנֶיךָ י-הוּהָ אֶ-לֵהֵינוּ יִכְרְעוּ וַיִּפְּלוּ. וְלִכְבוֹד שְׁמֶךָ
 יִקָּר וַתִּגָּן. וַיִּקְבְּלוּ כָלֶם אֶת עוֹל מִלְּכוּתֶךָ. וְתִמְלֹךְ עֲלֵיהֶם מְהֵרָה
 לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי הַמַּלְכוּת שְׁלֶךָ הִיא, וְלְעוֹלָמִי עַד תִּמְלוֹךְ בְּכָבוֹד.
 כִּפְתוּב בְּתוֹרָתֶךָ, שְׁמוֹת טוֹיִח "י-הוּהָ | יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:" שֶׁ וְנֹאמַר,
 "וְהָיָה י-הוּהָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ",² בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה י-הוּהָ

1. "And the 'throne' of His Honor", as opposed to the common version "וּמוֹשֵׁב יָקָר" {and His dear "dwelling place"}. The Vilna Gaon preferred this variant, as the image of Hashem having a "throne" is found in *Tanach*, while associating Him with a "dwelling" is not. One must be very careful as an improper anthropomorphication could fall under the prohibition of idolatry.

2. "And Hashem will be king over the whole world." We pointed out with regard to the "מ" verse in *Ashrei* the Vilna Gaon's distinction between *melech* and *mosheil*. *Al Kein* concludes with this *pasuk* for that very

אָחַד, וּשְׁמוֹ אָחַד:

משלי ג:כה אֶל־תִּירָא מִפֶּחַד פְּתָאִים וּמִשְׂאֵת דְּשִׁעִים כִּי תִבֵּא: ישע' ח:י עֲלֹו עֲלֵה וְתִפֹּר דְּדַבְּרוּ דְּבַר וְלֹא יָקוּם כִּי עֲמָנוּ אֶ-ל: ישע' מו:ד וְעַד־יִקְהֶה אֲנִי הוּא וְעַד־שִׁיבָה אֲנִי אֶסְבֹּל אֲנִי עֲשִׂיתִי וְאֲנִי אֲשֵׁא וְאֲנִי אֶסְבֹּל וְאֶמְלֹט:

קדיש יתום

יתגדל ויתקדש שְׁמֵהּ רַבָּא (אָמוּן), בְּעֲלָמָא דִּי בְּרָא, כְּרַעוּתָהּ, וְיִמְלִיךְ מַלְכוּתָהּ, בְּחַיִּיכוּן וּבְיוֹמֵיכוּן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל, בְּעַגְלָא וּבְזִמְן קָרִיב וְאָמְרוּ שֶׁ אָמוּן: יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעַלְמֵי עֲלָמָא: יתברך וישתבח ויתפאר ויתרום ויתנשא ויתנהדר ויתעלה שְׁמֵהּ דְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (Cong: בְּרִיךְ הוּא) לְעֵלְמָא מִן כָּל (בעשׂי"ת וְלְעֵלְמָא מְכָל) בְּרַכְתָּא וְשִׁירְתָּא, תְּשַׁבְּחָתָא וְנִחַמְתָּא, דְאָמִירוֹן בְּעֲלָמָא, וְאָמְרוּ שֶׁ אָמוּן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמֵיָא וְחַיִּים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאָמְרוּ שֶׁ אָמוּן: עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו הוּא יַעֲשֵׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאָמְרוּ שֶׁ אָמוּן:

reason. Our proof that it is our mission “to fix the world into a *malchus* {kingdom} of *Sha-dai*” is because the *pasuk* tells us to work toward a future day when all mankind will accept Hashem as king by choice. *Aleinu*, up to this quote (i.e. ending with “לעולם ועד”), was written by Yehoshua and was originally used for *Rosh HaShanah Mussaf* before it was incorporated into daily *tefillah*. *Malchus* is a central theme of *Rosh Hashanah*. We proclaim G-d as *melech*, accepting His rule. A *mosheil* must rule by force, a *melech* has the luxury of showing mercy. So we start the *Aseres Yimei Teshuvah* by declaring Him *melech*. We part from prayer and enter our day-to-day activities with a similar acceptance of His authority.

קבלת שבת

Mourners who prayed minchah at the shiv'ah home should not join the minyan until after לכה דודי. The Rav held that those who said minchah with the congregation should not leave.

ליקוטי שיר השירים

א:ב ישְׁקֵנִי מִנְשִׁיקוֹת פְּיָהּ כִּי־טוֹבִים הִדְיָה מִיָּיִן:

ד:טו עֲוָרִי צְפוּן וּבֹאֵי תִמְנָן הַפְּיָחִי גִּנִּי יִזְכְּלוּ בְשִׁמְיִי יָבֵא דוֹדִי לְגִנִּי וַיֹּאכַל פְּרִי מִגְּדִי:

ב:ח קוֹל דוֹדִי הִנֵּה־נָה בָּא מִדְּלָגָה עַל־הַהָרִים מִקַּפֵּץ עַל־הַבְּעֵלוֹת:

ה:א בָּאתִי לְגִנִּי אַחֲזִיתִי כְּלֵה אֶרְיִתִי מוֹרִי עִם־בְּשָׂמִי אֶכְלֵתִי יַעֲרִי עִם־דְּבָשִׁי שְׂתִיתִי יַיִן עִם־חֶלְבֵי אֶכְלוּ רֵעִים שְׂתִינוּ וְשָׁכְרוּ דוֹדִים:

ידיד נפש¹

יָדִיד נֶפֶשׁ, אָב הַרְחֵמוּ, מִשָּׁן עֲבָדְךָ אֶל רְצוֹנְךָ.² יְרוּץ עֲבָדְךָ כְּמוֹ אֵיל, יִשְׁתַּחֲוֶה מוֹל הַדָּרָךְ. כִּי יַעֲרֵב לוֹ יְדִידוֹתְךָ, מִנְפֶּת צוּף וְכָל טַעַם:

הַדּוֹר, נָאָה, זִיו הָעוֹלָם, נִפְשֵׁי חוֹלֵת אֶהְבְּתֶךָ. אֶנָּא, אֵ-ל נָא, רַפָּא נָא לָהּ. בְּהִרְאוֹת לָהּ לַעַם זִינוּךָ. אֶז וְתִתְחַזַּק וְתִתְרַפָּא, וְהִיָּתָה לָךְ שְׂפַחַת עוֹלָם:³

1. The text given here is the Sephardic version. It is identical to an early manuscript of *Yedid Nefesh*, as well as being more grammatically consistent (see below).

2. “Beloved of my soul, Merciful Father, draw Your servant toward Your will”. In these few words, the poet captures three facets of our relationship with G-d: Beloved-lover, Father-son, and Master-servant. Their unity is beautifully captured in the way the three themes are woven throughout the poem.

3. “And [my soul] will be for You an eternal maid-servant.” This is a pledge, and the future tense is appropriate. The Ashkenazi text reads “והיתה לה שמחת עולם” {and [the *Shechinah*] will be for [my soul] an eternal joy}. The future tense there can be seen as carrying the negative implication that G-d has not yet provided that joy.

וְתִיקוּ, יְהִמוּ נָא רַחֲמֶיךָ. וְחֹס נָא עַל בֶּן אֹהֲבֶךָ. כִּי זֶה כַּפָּה נִכְסָף נִכְסָף. לְרֵאוֹת
 בְּתַפְאֲרַת עֲצֶךָ. אֲנָא, אֶ-לִי, מִחֲמַד לְבִי, חוֹשָׁה נָא וְאַל תִּתְעַלֵּם:
 הִגְלָה נָא וּפְרֵשׁ חֲבִיב עָלַי, אֶת סִפְתֵי שְׁלוֹמֶךָ. תִּפְאֵר אֶרֶץ מִכְבוֹדֶךָ, נְגִילָה וְנִשְׁמָחָה
 בָּךְ. מֵהָר, אֲהוֹב, כִּי בָּא מוֹעֵד.² וְחֲנְנֵי כִימֵי עוֹלָם:

תהילה כנגד יום א'³

תה' צה:א לְכוּ נְרַנְנֶה לִי-הוֹדָה לְרֵיעָה לְצֹר יִשְׁעֵנוּ: ב זְקֵדָמָה פְּנֵינוּ
 בְּתוֹדָה, בְּזִמְרוֹת לְרֵיעַ לָנוּ: ג כִּי אֶ-ל גְּדוֹל יְ-הוֹדָה וּמִלְכָּה גְּדוֹל
 עַל-כָּל-אֶ-לֹהִים: ד אֲשֶׁר בָּיְדוֹ מִחֲקַר־אֶרֶץ, וְתוֹעֲפוֹת הַרִים
 לָנוּ: ה אֲשֶׁר-לָנוּ הַיָּם וְהוּא עֲשָׂהוּ, וְיִבְשֹׁת יָדָיו יִצְרוּ: ו בָּאוּ
 נְשִׁיתֵינוּהָ וְנִכְרַעְתָּה, נְבָרְכָה לְפָנֵי-יְ-הוֹדָה עֲשֵׂנוּ: ז פִּי הוּא
 אֶ-לֹהֵינוּ וְאַנְחָנוּ עִם מְרַעֲיָתוֹ וְצִאֵן יָדוֹ, הַיּוֹם אִם-בְּקֹלוֹ
 תִשְׁמָעוּ: ח אֶל-תִּקְשׁוּ לְבַבְכֶם כְּמַרְיָבָה, כִּיּוֹם מִסָּה בַּמִּדְבָּר:

1. "Please, My G-d, Dear One of my heart", whereas Ashkenazim say "אלה חמדה לבי" {these were dear to my heart}. Again, the tense doesn't fit the intended meaning; why in the past tense - shouldn't "seeing soon the splendor of Your Strength" continue to be dear in the present and future?
 2. "Quickly/Soon, Beloved, because the time has come." Instead of "אהוב" {[Quickly/Soon] love}, the other version says "אהוב" which seems like one is saying that Hashem's Love has not yet been felt, and is only now being requested.
 3. In *Kabbalas Shabbos*, we say six paragraphs of *Tehillim* corresponding to the days of the week. We then sing "*L'chah Dodi*", which addresses the very moment in time at which we find ourselves, the first moment of Shabbos. Last, we say two more paragraphs about Shabbos, and specifically, the future era, "the day which is entirely Shabbos".
 "*Lichu Niranah*" has two parts. First, we are called to praise Hashem (in four different ways: "נרננה", "נריעה", "נרע", "נקדמה"), about very universal things: that He is supreme over all forces, that He created and holds the caves and mountains, sea and land in His 'Hand'. Then (v. 6) we are again called to praise Him, but this time the focus is more particular. We look at how we Jews are Hashem's flock, how He watches over us even when we stray from Him, as He did in the desert.
 These two themes, the creation of the physical world and G-d's love for us even when we're in exile, are said now as a recollection of Sunday. As Shabbos ends we return to the mountains and the seas to ply our trades. We return from the "image of the World to Come" and back to the reality of the here-and-now.

ט אֲשֶׁר גָּסוּנִי אֲבוֹתֵיכֶם, בְּחַזְוֵנִי גַם-רָאוּ פְּעָלֵי: נח , אֲרֻבָּעִים
שָׁנָה | אֶקוּט בְּדוֹר וָאִמֹר עִם תַּלְעֵי לִבִּב הָגָם, וְזֵהם לֹא-יִדְעוּ
דְּרָכָי: יא אֲשֶׁר-נָשַׁבְּעַתִּי בְּאֶפְנֵי, אִם-יִבְאוּן אֶל-מְנוּחָתִי:

תהילה כנגד יום ב'

תה' צו:א עֲשִׂירו לִי-הָיָה שִׁיר חֲדָשׁ, עֲשִׂירו לִי-הָיָה כָּל-הָאָרֶץ:
ב עֲשִׂירו לִי-הָיָה בְּרָכוֹ שְׁמוֹ, בְּשָׂרוֹ מִיּוֹם-לְיוֹם יִשְׁוּעָתוֹ: ג סָפְרוּ
בַּגּוֹיִם כְּבוֹדוֹ, בְּכָל-הָעַמִּים גְּפִלְאוֹתָיו: ד כִּי גָדוֹל י-הָיָה
וּמִהַלָּל מְאֹד, נִזְרָא הוּא עַל-כָּל-אֱלֹהִים: ה כִּי | כָּל-אֱלֹהֵי
הָעַמִּים אֱלִילִים, וַי-הָיָה שְׁמַיִם עֲשִׂיה: ו הוֹדוּ-וְהִדְר לְפָנָיו, עֲזֹ
וְתַפְאֲרוֹת בְּמִקְדָּשׁוֹ: ז הָבוּ לִי-הָיָה מִשְׁפָּחוֹת עַמִּים, הָבוּ
לִי-הָיָה כְּבוֹד וְעֹז: ח הָבוּ לִי-הָיָה כְּבוֹד שְׁמוֹ, שְׁאוּ-מִנְחָה
וּבְאוּ לְחֻצְרוֹתָיו: ט הַשִּׁתְּחֹנוּ לִי-הָיָה בְּהִדְרַת-קֹדֶשׁ, חִילוֹ מִפְּנֵי
כָּל-הָאָרֶץ: י אָמְרוּ בַּגּוֹיִם | י-הָיָה מֶלֶךְ אֶף-תִּכּוֹן תִּבְלָ
בְּלִ-תַּמוּט, יִדְיִן עַמִּים בְּמִישְׁרֵיהֶם: נח יִשְׁמְחוּ הַשְּׁמַיִם וְתִגַּל

1. "All songs about things that are in the past are written in the feminine [i.e. שירה]. Just as the female is the one that gives birth, so too the salvations of the past [bore the seeds of] subsequent servitude. However, the salvation which will come in the future is called in the masculine [i.e. שיר]. Just as the male can not give birth, so too the redemption which will come in the future will not have after it any [more] servitude." (Mechilta, Bishalach) Rav Hirsch explains that the feminine word שירה speaks of redemption as part of the flow of history, as a cause of things to come. The non-procreative masculine is saved for songs about the culmination of history.

The exile of the previous chapter leads to the "שיר חדש" {new song} of redemption. This chapter speaks of the final revelation, when Hashem's "Hand" in nature is recognized by all men and even nature itself sings His praise.

הָאָרֶץ, יִרְעֶם הַיָּם וּמִלְאֵוֹ: ^ב יַעֲלֶה שְׂדֵי וְכָל-אֲשֶׁר-בּוֹ, אִזְ יִרְנְנוּ
 כָּל-עֲצֵי-יַעַר: ^ג לִפְנֵי יְ-הוָה | פִּי בָּא פִּי בָּא לְשֹׁפֵט הָאָרֶץ
 יִשְׁפֹּט-תֵּבֵל בְּצַדִּיק וְעַמִּים בְּאֲמוֹנָתוֹ:

תהילה כנגד יום ג'²

תה' צ:א יְ-הוָה מֶלֶךְ תִּגְלֵל הָאָרֶץ, יִשְׂמְחוּ אַיִם רַבִּים: ^ב עֲנָן
 וַעֲרַפֵּל סְבִיבָיו, צִדֵּק וּמִשְׁפָּט מִכוֹן כִּסְאֵוֹ: ^ג אֵשׁ לִפְנֵי תִלְוָה,
 וְתִלְוָה טֹבִיב צָרִיו: ^ד הָאֵירוּ בְרָקֵי תֵּבֵל, רָאֵתָה וַתַּחַל הָאָרֶץ:
^ה הָרִים כִּהוֹנָה גָּמְסוּ מִלְּפָנֵי יְ-הוָה, מִלְּפָנֵי אֲדוֹן כָּל-הָאָרֶץ:
^ו הִגִּידוּ הַשָּׁמַיִם צִדְקוֹ, וְרָאוּ כָּל-הָעַמִּים כְּבוֹדוֹ: ^ז יִבְשׂוּ |
 כָּל-עַבְדֵי נְפֹסֵל הַמִּתְהַלְּלִים בְּאֱלִילִים, הַשִּׁתְחַוּוּ-לוֹ
 כָּל-אֱלֹהִים: ^ח שְׁמַעָה וַתִּשְׂמַח | צִיּוֹן וַתִּגְלֹלָה בְּגוֹת יְהוּדָה,
 לְמַעַן מִשְׁפָּטֶיהָ יְ-הוָה: ^ט כִּי-אֲתָה יְ-הוָה עֲלֵינוּ עַל-כָּל-הָאָרֶץ,
 מֵאֵד זַעֲלִיתָ עַל-כָּל-אֱלֹהִים: ^י אֲהַבִּי יְ-הוָה שִׁנְאֵי רַע שְׂמֵר
 גַּפְשׁוֹת חֲסִידָיו, מִיַּד רָשָׁעִים יִצְיָלָם: ^{יא} אֹר זָרַע לְצַדִּיק,
 וּלְיִשְׂרָאֵל לֵב שִׂמְחָה: ^{יב} שִׂמְחוּ צַדִּיקִים בִּי-הוָה, וְהוֹדוּ לְאִזְכָּר

1. "The heavens will be happy, and the earth will rejoice, the sea will roar, and all that is in it. The fields will exult, and all that is in it; then all the trees of the field will sing with joy." Rav Hirsch points out that just as the corruption of the generation of the flood lead to the corruption of nature (*B'reishis* 3:17-19), so too will man's final redemption lead to nature's perfection.

2. The song continues into this chapter as the clouds and smoke part (v. 2) to reveal that the G-d of creation is also the Weaver of history. Theodicy, the problem of why bad things happen to good people, or that evil people could prosper, is perhaps the greatest challenge to believing in Hashem. Nothing hides His Presence more than apparent injustice. At the culmination of history, we will see how the righteous have sown a light for themselves (v. 11), a good far greater than any costs they may have paid along the way.

קְדָשׁוֹ:

תהילה כנגד יום ד'¹

תה' צח מְזִמּוֹר א עֲשִׂירו כִּי-הָיָה | עֲשִׂיר חֲדָשׁ² כִּי-נִפְלְאוֹת עָשָׂה,
הוֹשִׁיעָה-לוֹ יְמִינוֹ וּזְרוּעַ קְדָשׁוֹ: ב הוֹדִיעַ י-הוָה יְשׁוּעָתוֹ, לְעֵינַי
הַגּוֹיִם גְּלוּלָה צְדָקָתוֹ: ג זָכַר חֲסִדוֹ | וַאֲמוֹנָתוֹ לְבַיִת יִשְׂרָאֵל רָאוּ
כָּל-אֶפְסֵי-אָרֶץ, אֵת יְשׁוּעָת א-לֹהֵינוּ: ד הֲרִיעוּ לִי-הוָה
כָּל-הָאָרֶץ, פָּצְחוּ וְרָנְנוּ וַזְמַרו: ה זָמְרוּ לִי-הוָה בְּכִנּוֹר, בְּכִנּוֹר
וְקוֹל זְמִרָה: ו בַּחֲצֹצְרוֹת וְקוֹל שׁוֹפָר, הֲרִיעוּ לְפָנָי | הַפּוֹקֵף
י-הוָה: ז יִרְעֵם הַיָּם וּמִלְאוּ, אֵתְכֶם וַיִּשְׁבֵּי בָהֶ: ח נִהְרָוּ
יַמְחֵאוּ-כָּת, יַחַד הָרִים יִרְנְנוּ: ט לְפָנָי י-הוָה כִּי בָא לְשֹׁפֵט
הָאָרֶץ יִשְׁפֹּט-תֵּבֶל בְּצַדִּיק, וְעַמִּים בְּמִישְׁרִים:

תהילה כנגד יום ה'³

תה' צט:א י-הוָה מֶלֶךְ יִרְגְּזוּ עַמִּים, יֵשֵׁב כְּרוּבִים תִּנּוּט הָאָרֶץ:
ב י-הוָה בְּצִיּוֹן גָּדוֹל, וְרָם הוּא עַל-כָּל-הָעַמִּים: ג יוֹדוּ שְׁמִיךְ

1. With Hashem's presence taking the foreground, the Jewish people will assume a new role, actively teaching the other peoples and leading them in the new song.
2. Note again the expression "שיר חדש" (see 96:1, above).
3. This chapter concludes the sequence. In response to the new revelation and the lessons learned as "the Torah will come out from Zion" (*Yeshiah* 2:3, c.f. v. 2), all of humanity will serve Hashem, with Israel at the lead, and at our head, a prophet like Mosheh, Aharon, and Sh'muel (v. 6). The clouds and smoke of 97:2 (see notes above) will clear into a guiding pillar of cloud (v. 7). A telling contrast to the exile generation who strayed from that guidance (c.f. 95:10)

גָּדוֹל וְנִזְרָא קְדוֹשׁ הוּא: ד וְעַז מֶלֶךְ מְשַׁפֵּט אֶתְּבֵן אֶתְּבֵן
 מִשְׁרָיִם, מְשַׁפֵּט וְצָדִיקָה בְּיַעֲקֹב | אֶתְּבֵן עֲשִׂיתָ: ה רֹמְמוֹ יְ-הוֹה
 א-לֵהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲוּוּ לְהַדָּם רַגְלָיו קְדוֹשׁ הוּא: ו מִשֵּׁה וְאֶהֱרֹן |
 בְּכֹהֲנָיו וְשִׁמּוֹאֵל בְּקִרְאֵי שְׁמוֹ, קִרְאִים אֶל-יְ-הוֹה וְהוּא יַעֲלֶם:
 ז בְּעַמּוּד עֲזָן יְדַבֵּר אֲלֵיהֶם, שְׁמְרוּ עֲדוֹתָיו וְחַק צִוְתֶךָ לָמוֹ: ח
 י-הוֹה א-לֵהֵינוּ אֶתְּבֵן עֲשִׂיתָ א-ל לְשֵׁא הָיִיתָ לָהֶם, וְזִכְרָם
 עַל-עֲלִילוֹתֵם: ט רֹמְמוֹ יְ-הוֹה א-לֵהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲוּוּ לְהַדָּר קְדוֹשׁ,
 פִּי-קְדוֹשׁ יְ-הוֹה א-לֵהֵינוּ:

תהילה כנגד יום ו'

תה' כט מִזְמוֹר לְדָוִד א הָבֹו לִי-הוֹה בְּנֵי אֱלֹהִים, הָבֹו לִי-הוֹה
 כְּבוֹד וְעַז: ב הָבֹו לִי-הוֹה כְּבוֹד שְׁמוֹ, הִשְׁתַּחֲוּוּ לִי-הוֹה
 בְּהַדְרַת-קְדוֹשׁ: ג קוֹל יְ-הוֹה עַל-הַמַּיִם א-לֵהַכְּבוֹד הַרְעִים,
 יְ-הוֹה עַל-מַיִם רַבִּים: ד קוֹל-יְ-הוֹה בַּפֶּחַ, קוֹל יְ-הוֹה בְּהַדָּר:
 ה קוֹל יְ-הוֹה שֹׁבֵר אֲרָזִים, וְיִשְׁבֵּר יְ-הוֹה אֶת-אֲרָזֵי הַלְּבָנוֹן:
 ו וַיִּרְקִיעֵם כְּמוֹ-עֶגְלָל, לְבָנוֹן וְשִׁרְיָן כְּמוֹ בֶן-רֵאמִים:

1. The *tehillah* chosen to correspond to Friday (ch. 29) is not from the same section of *Tehillim* as those for the previous days (chs. 95-99). The others all have the pattern of an invitation to praise followed by some element of our current or future relationship with Hashem to praise. Friday's *tehillah* is about praise alone, the "sound" of Hashem reverberating through creation. Hashem's "voice", which in the future will be heard in our obedience to His ethical and religious law, can already be heard in the laws of nature. And so, Friday leads into "an image of the World to Come".

ז קוֹל־יְיָ-הוֹה אֲזַב לְהַבֹּת אֵשׁ: ח קוֹל יְיָ-הוֹה יַחֲלֵ מִדְּבַר, יַחֲלֵ
 יְיָ-הוֹה מִדְּבַר קִדְשׁ: ט קוֹל יְיָ-הוֹה | יַחֲלֵ אֵלֹת וַיַּחֲשֵׁף יַעֲרוֹת
 וּבְהִיכְלוֹ, כָּלוּ אֲמַר כְּבוֹד: נה יְיָ-הוֹה לַמְּבוֹל יֵשֵׁב, וַיֵּשֵׁב
 יְיָ-הוֹה מֶלֶךְ לְעוֹלָם: יא יְיָ-הוֹה עַז לְעַמּוֹ יִתָּן, יְיָ-הוֹה | יַבְרַךְ
 אֶת-עַמּוֹ בְּשִׂלּוֹם:

תחינת ר' נחוניא בן הקנה

אָנָּא,¹ בְּכַח גְּדֵלַת יְמִינְךָ, תַּתִּיר צְרוּרָה² קִבֵּל רִנַּת עַמְּךָ, שְׂגִבְנוּ טְהַרְנוּ נוֹרָא: נָא
 גְּבוּר, דּוֹרְשֵׁי יְחוּדְךָ כְּבַבַּת שְׁמַרְם: בְּרַכְס, טְהַרְם, רַחֲמַם, צְדִקְתְּךָ תַּמִּיד גְּמִלְם:
 חֲסִין קְדוּשׁ, בְּרוּב טוֹבְךָ נִהַל עֲדַתְךָ: יַחֲד גְּאָה, לְעַמְּךָ פָּנֵה, זוֹכְרֵי קִדְשְׁתְּךָ: שׁוֹעֲתֵינוּ
 קִבֵּל, וּשְׁמַע צַעֲקוֹתֵנוּ, יוֹדַע תַּעֲלָמוֹת: בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

לכה דודי³

לְכָה דוּדֵי לְקִרְאֵת כְּלָה⁴. פָּנֵי שַׁבַּת נִקְבְּלָה: לְכָה דוּדֵי לְקִרְאֵת כְּלָה. פָּנֵי

1. "Please". The Rav explains that before approaching the King we pause, requesting an audience. Much like his comment about *Ashrei* (see note 5 ad loc.), the Rav addresses the need to seek permission to pray. This awe – *yir'ah* – filled approach to the King bears an interesting contrast to the expression of *yedidus* and *ahavah* of the following prayer. Again, as in *ידיד נפש*, the complexity of our relationship with Hashem is illustrated by blending contrasting metaphors.

2. "With the potential of the greatness of Your 'Hand', release the constrained one". It is unclear if "צרוּרה" refers to the Jewish people, or to the Moshiach; both have been suggested. Note that it doesn't say "ידך" {Your great 'Hand'}. We're speaking of the potential inherent in G-d's Omnipresence, not the power of His Omnipotence. Perhaps this is to suggest that if we'd see His 'Hand' even in the constraints, they'd be released of their own.

3. As we noted earlier (*Ashrei*, note 4), Yitzchak is an archetype of one who mastered *Avodah* {Worship [of G-d]}. Yitzchak's name has romantic connotations; when he has a quiet moment alone with his wife, he was "מצחק את רבקה אשתו" (*B'reishis* 26:8). His encounter with G-d on Moriah was when he went out "לשוח" (ibid. 24:63) {to speak in the fields}. The word "לשוח" brings to mind the admonition in *Avos* (1:5) "do not overly engage in שיחה with a woman". There, Rav Hirsch defines שיחה as a light, perhaps flirtatious, conversation. Yitzchak prayed to "the Beloved of his soul". Flirting with G-d.

Following in his footsteps, members of the Chassidic movement of the Second Temple era would go out in the fields, calling each other to come greet the Shabbos Queen together. Based on this custom, the Kabbalists of Tzefas instituted *Kabbalas Shabbos*. They saw Shabbos as a bride, and would go out "לשוח", to be "מצחק" her with the love song of *Shir haShirim*, with *Tehillim*, and with this poem. Earlier generations of the current Chassidic movement too would go out to the woods to sing their greeting.

4. The Shabbos Bride is the *neshamah yeseirah* {additional soul} that one enjoys on Shabbos. The prayer is an invitation to "דודי" {my Beloved}, the *Shechinah*, to join in the greeting. The same idea can be seen in

שַׁבַּת נִקְבְּלָה:

שְׁמוֹר וְזָכוֹר בְּדַבּוּר אֶחָד, הַשְּׂמִיעֵנוּ א-ל הַמְּיַחֵד. י-הוָה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. לְשֵׁם וּלְתַפְאֲרַת וְלִתְהִלָּה: לָכֵה דוּדֵי לְקִרְאֵת כָּלָה. פְּנֵי שַׁבַּת נִקְבְּלָה:
לְקִרְאֵת שַׁבַּת לָכוּ וְנִלְכָה. כִּי הִיא מְקוֹר הַבְּרָכָה. מִרְאֵשׁ מְקוֹדֵם
נְסוּכָה. סוּף מַעֲשֵׂה בְּמַחְשָׁבָה תִּחְלָה: לָכֵה דוּדֵי לְקִרְאֵת כָּלָה. פְּנֵי שַׁבַּת
נִקְבְּלָה:

מְקוֹדֵשׁ מְלֻדָּ עִיר מְלוּכָה. קוּמֵי צְאֵי מִתּוֹךְ הַהִפְכָה. רַב לָךְ שַׁבַּת
בְּעֵמֶק הַבְּכָא. וְהוּא יַחְמוּל עֲלֶיךָ חֲמֻלָה: לָכֵה דוּדֵי לְקִרְאֵת כָּלָה. פְּנֵי
שַׁבַּת נִקְבְּלָה:

הַתְּנַעֲרֵי מֵעֶפֶר קוּמֵי. לְבָשִׁי בְּגָדֵי תַפְאֲרַתְךָ עִמִּי: עַל יַד בֶּן יוֹשֵׁי בֵּית
הַלְחָמִי. קָרְבָה אֶל נַפְשִׁי גְאֻלָּה: לָכֵה דוּדֵי לְקִרְאֵת כָּלָה. פְּנֵי שַׁבַּת נִקְבְּלָה:
הַתְּעוֹרְרֵי הַתְּעוֹרְרֵי. כִּי בָּא אֲוִרְךָ קוּמֵי אֲוִרִי. עוֹרֵי עוֹרֵי שִׁיר דְּבָרִי.
כְּבוֹד י-הוָה עֲלֶיךָ נִגְלָה: לָכֵה דוּדֵי לְקִרְאֵת כָּלָה. פְּנֵי שַׁבַּת נִקְבְּלָה:

לֹא תִבּוֹשִׁי וְלֹא תִכְלָמִי. מֶה תִּשְׁתַּחֲוֶה וּמֶה תִּתְהַמֵּי. בְּךָ יַחֲסוּ עֲנֵי
עִמִּי, וְנִבְנְתָה עִיר עַל תִּלָּה: לָכֵה דוּדֵי לְקִרְאֵת כָּלָה. פְּנֵי שַׁבַּת נִקְבְּלָה:
וְהָיוּ לְמִשְׁסָה שְׂאִסְיָךְ. וְרַחֲקוּ כָּל מַבְלַעֲיָךְ. יִשִּׁישׁ עֲלֶיךָ א-ל לְהִיָּךְ.
כְּמִשׁוֹשׁ חֲתָן עַל כָּלָה: לָכֵה דוּדֵי לְקִרְאֵת כָּלָה. פְּנֵי שַׁבַּת נִקְבְּלָה:
יִמִּין וּשְׂמֹאל תִּפְרוּצֵי. וְאֶת-י-הוָה תִּעְרִיצֵי. עַל יַד אִישׁ בֶּן פְּרָצֵי.
וְנִשְׂמַחָה וְנִגְיֻלָּה: לָכֵה דוּדֵי לְקִרְאֵת כָּלָה. פְּנֵי שַׁבַּת נִקְבְּלָה:

בּוֹאֵי בְּשָׁלוֹם עֶטְרַת בַּעֲלָהּ. גַּם בְּשִׁמְחָה וּבְצַהֲלָהּ. תּוֹדֵי אֲמוּנֵי עַם
סִגְלָהּ. בּוֹאֵי כָלָהּ, בּוֹאֵי כָלָהּ: לָכֵן דּוֹדֵי לְקִרְאֵת כָּלָהּ. פָּנֵי שַׁבַּת נִקְבְּלָהּ:

If any mourners prayed minchah in the shiv'ah home, they join the minyan now, who greet them with:

הַמְּקוֹם לַנֶּחֱם אֶתְכֶם (For a single mourner, some say) :אַתָּה) בְּתוֹדֵי שָׂאָר אֲבֵלֵי צִיּוֹן
וּירוּשָׁלַיִם:

תהילה כנגד שבת קודש

תה' צבא^א מִזְמוֹר שְׁמִיר¹ לַיּוֹם הַשַּׁבָּת: ב טוֹב לְהַדְוֹת לִי-הַגּוֹה, וּלְזַמֵּר
לְשִׁמְחָה עִלְיוֹן: ג לְהַגִּיד בַּבֶּקֶר חֲסִידָה, וְאֲמוּנָתְךָ בַּלִּילוֹת:
ד עָלִי-עֲשׂוֹר וְעָלִי-זָבַל, עָלִי הַגִּיּוֹן בְּכִנּוֹר: ה כִּי שִׁמְחַתְנִי
י-הוֹה בְּפַעֲלָהּ, בְּמַעֲשֵׂי יְדִידָה אֲרִגֵּן: ו מֵה-גָּדְלוֹ מַעֲשֵׂיךָ י-הוֹה,
מְאֹד עַמְקוֹ מִחֲשַׁבְתֶּיךָ: ז אִישׁ בַּעַר לֹא יֵדַע, וְכֹסִיל לֹא-יִבִּין
אֶת-זָאת: ח בַּפְּרָח רִשְׁעִים | כָּמוֹ עֹשֵׁב וַיִּצְיָא כָּל-פְּעֵלֵי אֲוֶן,
לְהַשְׁמִדָם עַד-יַעַד: ט וְאַתָּה מְרוֹם לְעֵלְמָה י-הוֹה: י כִּי הִנֵּה
אִבְיָיִךְ | י-הוֹה כִּי-הִנֵּה אִבְיָיִךְ יֵאבְדוּ, יִתְפָּרְדּוּ כָּל-פְּעֵלֵי אֲוֶן:
יא וַתֵּרֶם כְּרָאִים קִרְנֵי, אֲבֹתַי בְּשִׁמּוֹן רַעֲנָן: יב וַתַּבְטֵ עֵינַי בְּשִׁוְרֵי
בְּקָמִים עָלִי מִרְעִים תִּשְׁמַעְנָה אֲזִנֵּי: יג צְדִיק כִּתְבֹר יִפְרַח,
כְּאֶרֶז בַּלְבָּנוֹן יִשְׁגָה: יד שְׁתוּכִים בַּבַּיִת י-הוֹה, בַּחֲצֵרוֹת

1. Again the masculine “שיר” (see 96:1, above); this is not a song about the Shabbos we are observing alone, but also the “day which is entirely Shabbos” toward which history progresses. Rav Hirsch writes that this chapter “is dedicated to that institution which is to accompany Israel in all its wanderings like a spiritual Well of Miriam”. A chance to contemplate those things (c.f. v. 7 “an ignoramus will not know, and a fool will not understand”) which will be obvious in the future era, to consider Hashem’s role in running the universe and the role He ought to play in our lives.

א- לַהֲיִינוּ יַפְרִיחוּ: טו עוֹד יִזְבְּחוּ בְּשִׁיבָה, דְּשִׁנִּים וְרַעֲנָנִים יִהְיוּ:
 טז לַהֲגִיד כִּי-יִשְׂרָי-הִנֵּה, צוּרֵי וְלֹא-עֲלֹתָה עוֹלָתָה בּוֹ:
 תה' צגא י-הִנֵּה מִקֶּרֶב אֲוֹת לְבַשׁ לְבַשׁ י-הִנֵּה עַל הַתְּאֵר,
 אף-תִּכּוֹן יִתְּבַל בַּל-תִּמּוֹט: ב זְכוּן כֶּסֶף מֵאֵז, מֵעוֹלָם אֲתָה:
 ג זְשִׁאוֹ זְהָרוֹת | י-הִנֵּה זְשִׁאוֹ זְהָרוֹת קוֹלָם, יִשְׁאוֹ זְהָרוֹת דְּכִנָּם:
 ד מִקְלוֹת | מִיָּם רַבִּים אֲדִירִים מִשְׁבְּרֵי-יָם, אֲדִיר בַּמְרוֹם
 י-הִנֵּה: ה עֲדוּתֶיךָ | זָאֲמִנוּ מֵאֵד לְבֵיתְךָ זָאוּה-קֹדֶשׁ, י-הִנֵּה
 לְאֶרֶץ יָמִים:

קדיש יתום

יתגדל ויתקדש שְׁמָה רְבָא (אָמוֹ), בְּעֶלְמָא דִּי בְרָא, כְּרַעוּתָהּ, וְיִמְלִיךְ מַלְכוּתָהּ,
 בְּחַיִּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל, בְּעַגְלָא וּבְזִמּוֹן קָרִיב וְאָמְרוּ שֶׁ אָמוֹ: יְהֵא
 שְׁמָה רְבָא מְבָרַךְ לְעַלְמֵי עֵלְמֵי עֵלְמֵי: יתְבָרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאֵר וְיִתְרוֹמַם
 וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה שְׁמָה דְקֹדֶשׁא בְרִיךְ הוּא (Cong: בְּרִיךְ הוּא) לְעַלְמָא מִן כָּל
 (בעשׂי"ת וְלְעַלְמָא מְכָל) בְּרַכְתָּא וְשִׁירְתָּא, תְּשַׁבְּחָתָא וְנִחְמָתָא, דְאָמִירוֹן בְּעֶלְמָא,
 וְאָמְרוּ שֶׁ אָמוֹ:

יְהֵא שְׁלָמָא רְבָא מִן שְׁמֵיָא וְחַיִּים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאָמְרוּ שֶׁ אָמוֹ: עֲשֵׂה שְׁלוֹם
 בְּמִרוֹמֵי הוּא יַעֲשֵׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאָמְרוּ שֶׁ אָמוֹ:

משנה שבת, פרק ב' "במה מדליקים"

א בְּמָה מְדַלִּיקִין וּבְמָה אֵין מְדַלִּיקִין. אֵין מְדַלִּיקִין לֹא בְּלֶכֶשׁ, וְלֹא בְּחֶסֶן, וְלֹא בְּכֶלֶךְ, וְלֹא בְּפְתִילַת הָאֵידוֹן, וְלֹא בְּפְתִילַת הַמְדָּבָר, וְלֹא בִירוּקָה שְׁעַל פְּנֵי הַמַּיִם. לֹא בְּזַפֵּת, וְלֹא בְּשַׁעוּה, וְלֹא בְּשֶׁמֶן קִיק, וְלֹא בְּשֶׁמֶן שְׂרָפָה, וְלֹא בְּאַלְיָה, וְלֹא בְּחֶלֶב. נְחוּם הַמְדִי אֹמֵר, "מְדַלִּיקִין בְּחֶלֶב מְבֻשָּׁל." וְחֲכָמִים אֹמְרִים, "אַחַד מְבֻשָּׁל וְאַחַד שְׂאִינוֹ מְבֻשָּׁל אֵין מְדַלִּיקִין בּוֹ:"

ב אֵין מְדַלִּיקִין בְּשֶׁמֶן שְׂרָפָה בַּיּוֹם טוֹב. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אֹמֵר, "אֵין מְדַלִּיקִין בְּעֶטְרוֹן, מִפְּנֵי כְבוֹד הַשַּׁבָּת." וְחֲכָמִים מְתִירִין בְּכָל הַשְּׂמָנִים, בְּשֶׁמֶן שְׂמֵשֶׁמִּין, בְּשֶׁמֶן אֶגּוּזִים, בְּשֶׁמֶן צְנוּנוֹת, בְּשֶׁמֶן דָּגִים, בְּשֶׁמֶן פְּקֵעוֹת, בְּעֶטְרוֹן וּבִנְפֶטֶס. רַבִּי טַרְפוֹן אֹמֵר, "אֵין מְדַלִּיקִין אֶלֶּא בְּשֶׁמֶן זַיִת בְּלֶבֶד:"

ג כָּל הַיּוֹצֵא מִן הָעֵץ אֵין מְדַלִּיקִין בּוֹ אֶלֶּא פִּשְׁתָּן. וְכָל הַיּוֹצֵא מִן הָעֵץ אֵינוֹ מְטַמֵּא טְמֵאת אֱהָלִים אֶלֶּא פִּשְׁתָּן. פְּתִילַת הַבְּגָד שֶׁקִּפְּלָה וְלֹא הִבְהֵבָה, רַבִּי אֶלְיעָזָר אֹמֵר, "טְמֵאָה הִיא, וְאֵין מְדַלִּיקִין בָּהּ." רַבִּי עֲקִיבָא אֹמֵר, "טְהוֹרָה הִיא, וּמְדַלִּיקִין בָּהּ:"

ד לֹא יִקַּב אָדָם שְׂפוּפֶרֶת שֶׁל בֵּיצָה וַיִּמְלֶאנָה שֶׁמֶן וַיִּתְנַנֶּה עַל פִּי הַיָּר בְּשֶׁבִיל שְׂתֵּהָא מְנֻטְפֶת, וְאַפִּילוּ הִיא שֶׁל חֶרֶס. וְרַבִּי יְהוּדָה

1. Judaism is first and foremost a discipline, a means of bringing sanctity into every corner of our lives. Philosophy without *halachah* is superficial, subject to the winds of change, and reaching only the surface of the soul. *Halachah* alone is rote, devoid of mind or emotion. Together, the candle of *mitzvos* burning with the fire of Torah, they form אֶשְׁדַת, the living message. All the lofty ideals of the previous *tefillos* need grounding in the day-to-day, to become part of the core of our being.

מתיר. אבל אם חברה היוצר מתחלה, מתר, מפני שהוא כלי אחד. לא ימלא אדם קערה שמן ויתננה בצד הנר ויתן ראש הפתילה בתוכה, בשביל שתהא שואבת. ורבי יהודה מתיר:

ה המכבה את הנר מפני שהוא מתירא מפני גוים, מפני לסטים, מפני רוח רעה, או בשביל החולה שישן, פטור. כחס על הנר, כחס על השמן, כחס על הפתילה, חיב. רבי יוסי פוטר בכלן חוץ מן הפתילה, מפני שהוא עשה פחם:

ו על שלש עברות נשים מתות בשעת לדתן, על שאינן זהירות בנדה בחלה ובהדלקת הנר:

ז שלשה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשכה, "עשרתם? ערבתם? הדליקו את הנר!" ספק חשכה ספק אינה חשכה, אין מעשרין את הודאי, ואין מטבילין את הכלים, ואין מדליקין את הנרות, אבל מעשרין את הדמאי, ומערבין, וטומנין את החמין:

שבת יב. תנא, אמר רבי חנינא, "חיב אדם למשמש בגדיו בערב שבת עם חשכה, שמא ישכח ויצא." אמר רב יוסף, "הלכתא רבתיא לשבתא."

ברכות סד. אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא, "תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם, שנאמר: ישע' נד:יג 'וְכָל-בְּנֵיךָ לַמּוֹדֵי יְ-הוָה וְרַב שְׁלוֹם בְּבָנֶיךָ: אל תקרי 'בנדי', אלא 'בונדי'." תה' קיט:קסה ש'לום רב

לְאֵהָבֵי תוֹרַתְךָ וְאֵין לָמוּ מִכְשׁוֹל: תה' קכב: יְהִי־שְׁלוֹם בְּחֵילְךָ
 שְׁלוֹהַּ בְּאַרְמְנוֹתֶיךָ: ש' ח לְמַעַן־אֶחֱי וְרַעֲי אֲדַבְרָה־נָּא שְׁלוֹם
 בְּךָ: ט לְמַעַן בֵּית־יְהוָה אֶ־לְהִינּוּ אֲבִקְשָׁה טוֹב לָךְ: תה' כט:יא
 יְהוָה עֲזֵ לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהוָה | יְבָרֶךְ אֶת־עַמּוֹ בְּשְׁלוֹם:

קדיש דרבנן

יִתְגַּדֵּל וְיִתְקַדֵּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא (אָמוּ), בְּעֵלְמָא דִּי בְרָא, כְּרַעוּתְהָ, וְיִמְלִיךְ מַלְכוּתְהָ,
 בְּחַיִּיכוּן וּבְיוֹמֵיכוּן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל, בְּעַגְלָא וּבְזִמּוֹן קָרִיב וְאָמְרוּ שׁ אָמוּ: יְהֵא
 שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעַלְמֵי וּלְעַלְמֵי עַלְמָא: יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאֵר וְיִתְרוֹמַם
 וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה שְׁמֵהּ דְקֻדְשָׁא בְרִיךְ הוּא (Cong: בְּרִיךְ הוּא) לְעֵלְמָא מִן כָּל
 (בעשי"ת וְלְעֵלְמָא מְכָל) בְּרַכְתָּא וְשִׁירְתָּא, תְּשַׁבְּחָתָא וְנַחֲמָתָא, דְאָמְרוּן בְּעֵלְמָא,
 וְאָמְרוּ שׁ אָמוּ:

עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבְּנָן, וְעַל תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן, וְעַל כָּל מְאֵן
 דְעֵסְקִין בְּאוּרִיתָא, דִּי בְּאַתְרָא הִדִּין וְדִי בְּכָל אֶתְר וְאַתְר. יְהֵא לְהוֹן וּלְכוּן שְׁלָמָא
 רַבָּא, חַנּוּא וְחַסְדָּא וְרַחֲמִין, וְחַיִּין אַרְיִכּוּן, וּמְזוּנֵי רְוִיחֵי, וּפְרַקְנָא, מִן קֻדְסֵי אַבוּהוֹן דִּי
 בְּשִׁמְיָא וְאַרְעָא.. וְאָמְרוּ שׁ אָמוּ.

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמֵיָא וְחַיִּים עַלְגִּינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאָמְרוּ שׁ אָמוּ:
 עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמְרוֹמֵי הוּא יַעֲשֵׂה שְׁלוֹם עַלְגִּינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאָמְרוּ שׁ אָמוּ:

ערבית לשבת ויום טוב

Chazan בְּרָכוּ אֶת יְ-הוָה הַמְבָרֵךְ:

שֶׁ בְּרוּךְ יְ-הוָה הַמְבָרֵךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

ברכה א' לפני שמע: המעריב¹

בְּרוּךְ אַתָּה יְ-הוָה, אֵ-לֵהֵינוּ מְלֻךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בְּדַבְּרוֹ מַעְרִיב
 עֶרְבִים,² בְּחֻכְמָה פּוֹתֵחַ שְׁעָרִים, וּבִתְבוּנָה מְשַׁנֶּה עֵתִים, וּמַחְלִיף
 אֶת הַזְּמַנִּים,³ וּמְסַדֵּר אֶת הַכּוֹכָבִים בְּמִשְׁמְרוֹתֵיהֶם בְּרִקְיעַ, כְּרָצוֹנוֹ.
 בּוֹרֵא יוֹם וְלַיְלָה, גּוֹלֵל אֹר מִפְּנֵי חֹשֶׁךְ, וְחֹשֶׁךְ מִפְּנֵי אֹר. וּמַעְבִּיר
 יוֹם וּמַבְיֵא לַיְלָה, וּמַבְדִּיל בֵּין יוֹם וּבֵין לַיְלָה, "יְ-הוָה צַ-בְּאוֹת"⁴
 שְׁמוֹ. שֶׁ אֵ-ל חַי וְקַיִם, תְּמִיד וּמְלוֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד. בְּרוּךְ אַתָּה
 יְ-הוָה, הַמְעַרֵב עֶרְבִים:

1. This *b'rachah*, as well as the parallel one for *Shacharis*, "*Yotzeir Or*", refer not only to the setting and dawning of the sun, but also use the image to describe the rise of evil or good. The morning *b'rachah* explicitly paraphrases Yeshiah's denial of dualism, describing Hashem as the One who "Forms light and creates darkness, makes peace and creates evil" (45:7). Here we state that all that occurs does so because it is part of His plan, a product of Hashem's Word ("בדבר"), Wisdom ("בחכמה"), and Reasoning ("בתבונה"). Hashem alone orders the seasons ("עתיים"), time ("זמנים") and space ("במשמרותיהם").

2. Rav Hirsch comments on Hashem's mercy. Night doesn't come on suddenly, but G-d provides us with an evening, a setting. We are given the opportunity to prepare, if we heed the warning.

3. Judaism embraces two views of time. עתים {seasons} cycle over and over. Each year (שנה, from the root meaning repetition) has a *Rosh Hashanah*, *Yom Kippur*, *Succos*; a *Pesach* in which we are ordered to return to Egypt and relive the Exodus; *Shavuot* and receiving the Torah anew. On the other hand, time also consists of ימים {days}, forming a progression through זמן, from First Cause to Ultimate Purpose, from Adam to the messianic era.

4. The name "*Hashem Tzivakos*" refers to a Merciful, Transcendent Being who organizes legions of forces. All of nature is unified under His Will.

ברכה ב' לפני שמע: אהבה'

אֶהְבֵּת עוֹלָם בֵּית יִשְׂרָאֵל עִמָּךְ אֶהְבֵּת, תּוֹרָה וּמִצְוֹת, חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים, אוֹתָנוּ לְמִדָּת. עַל כֵּן יְ-הוָה אֱ-לֹהֵינוּ, בְּשִׂכְבְּנוּ וּבְקוּמָנוּ נִשְׁיַח בְּחֻקֶיךָ, וְנִשְׁמַח בְּדַבְּרֵי תּוֹרָתְךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְאֶרֶץ יְמֵינוּ, וּבְהֵם נְהַגָה יוֹמָם וְלַיְלָה, שֶׁוְאֶהְבֵּתְךָ אֵל תָּסִיר מִמָּנוּ לְעוֹלָמִים. Cong. with Chazan בְּרוּךְ אַתָּה יְ-הוָה, אוֹהֵב עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

קריאת שמע

When saying Shema alone: א-ל מְלֶכֶךְ נֶאֱמָן

²דברים ו:ד **שְׁמַע** יִשְׂרָאֵל, יְ-הוָה אֱ-לֹהֵינוּ יְ-הוָה | אֶחָד: ()
Silently: בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: ה וְאֶהְבֵּתְךָ אֵת יְ-הוָה
 אֱ-לֹהֵינוּ, בְּכָל-לְבָבְךָ וּבְכָל-נַפְשְׁךָ וּבְכָל-מְאֹדְךָ: ו וְהָיוּ
 הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶיךָ הַיּוֹם עַל-לְבָבְךָ: ז וְשִׁמְרָתָם
 לְבָנֶיךָ וְדַבַּרְתָּ בָּם, בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלִכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשִׂכְבְּךָ
 וּבְקוּמְךָ: ח וּקְשַׁרְתָּם לְאָזְנוֹת עַל-יְדֶיךָ, וְהָיוּ לְטָטְפֹת בֵּין עֵינֶיךָ:
 ט וּכְתַבְתָּם עַל-מִזְוֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ:

1. As opposed to the universal message of the first *b'rachah*, we now speak of the relationship between Hashem and the Jewish people in particular. (This is a contrast we saw repeatedly in the *Tehillim of Kabbalas Shabbos*.) It is an eternal love. Although it is expressed in the gift of Torah and *mitzvos*, Hashem's love for the Jewish people is not conditional upon our acceptance of those gifts.
 2. See appendix B for thoughts on the first paragraph of *K'rias Sh'ma*.

דברים יא:ג וְהָיָה אִם-שָׁמַעַתְּ מִמֶּנּוּ אֶל-מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוֶּה
 אֶתְכֶם הַיּוֹם, לְאַהֲבָה אֶת-יְ-הוָה אֱ-לֹהֵיכֶם וּלְעֲבֹדוֹ
 בְּכָל-לְבַבְכֶם וּבְכָל-צְפֻשְׁכֶם: ^ד וְנָתַתִּי מִטֵּר-אֲרָצְכֶם בְּעֵתוֹ
 יוֹרֵה וּמִלְקוֹשׁ, וְאֶסְפַּת דְּגַנְךָ וְתִירְשֶׁךָ וְיִצְהַרְךָ: ^{טו} וְנָתַתִּי עֵשֶׂב
 בְּשִׂדְךָ לְבִהְמוֹתֶךָ, וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ: ^{טז} הַשְּׂמֵרוּ לָכֶם פֶּן-יִפְתָּה
 לְבַבְכֶם, וְסִרְתֶּם וְעִבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם:
^{יז} וְחָרָה אַף-יְ-הוָה בְּכֶם וְעָזַר אֶת-הַשְּׂמִים וְלֹא-יְהִי מִטֵּר
 וְהָאָדָמָה לֹא תִתֶּן אֶת-יְבוּלָהּ, וְאָבַדְתֶּם מִהָרָה מֵעַל הָאָרֶץ
 הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְ-הוָה נָתַן לָכֶם: ^{יח} וְשָׂמֹתֶם אֶת-דְּבָרֵי אֱלֹהֵי
 עַל-לְבַבְכֶם וְעַל-צְפֻשְׁכֶם, וּקְשִׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל-יְדְכֶם
 וְהָיוּ לְטוֹטְפוֹת בֵּין עֵינֵיכֶם: ^{יט} וְלִמְדֹתֶם אֹתָם אֶת-בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר
 בָּם,² בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלִכְתֶּךָ בַּדֶּרֶךְ וּבְשֶׁכְבֶּךָ וּבְקוּמָה:
^כ וּכְתַבְתֶּם עַל-מַזוּזוֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ: ^{כא} לְמַעַן יִרְבוּ יְמֵיכֶם
 וַיְמֵי בְנֵיכֶם עַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר נָשָׂא יְ-הוָה לְאַבְתֵּיכֶם לְעַתָּה

1. This paragraph closely parallels the previous. It too speaks of love of G-d, and the imperative to radiate it outward, from heart and life-soul. However, instead of speaking of serving Hashem with all of your property, it phrases it as a conditional – having possessions and a land are contingent upon using them as intended, to serve Hashem. Second, it speaks in the plural. These two are related, as there is no guarantee that the righteous will prosper or the wicked will fail in this world. “Reward in this world is lacking.” However, for the Jewish people as a whole, our fate consistently corresponds to our merit.

2. We continue the parallel to the first chapter by repeating the concrete imperatives associated with each of the steps outlined above. When it comes to teaching the Torah to our children, though, it says “לדבר בם” {teach them} to speak of them, instead of “ודברת בם” {... and you shall speak of them}. This paragraph is about Jewish society, and not the individual, so we address the impact of education on the children. Before, we saw it as a means of keeping oneself involved in the Torah, the impact on the teacher. Similarly, because this moves it from a means of loving G-d “with all your heart” to being about outside the self, it is also moved later in the sequence, after *tefillin* is put on the body.

לָהֶם, כִּי־מִי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ:

במדבר טו:לו וַיֹּאמֶר יְ-הוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: לַח הַיָּבֵר אֶל־בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל־כַּנְּפֵי בְגָדֵיהֶם
 לְדֹרֹתָם¹, וְנִתְּנָו עַל־צִיצִית הַכָּנָף פֶּתִיל תְּכֵלֶת: לט וְהָיָה לָכֶם
 לְצִיצִית וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וְזָכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְ-הוָה וְעָשִׂיתֶם
 אֹתָם, וְלֹא תִתּוּרוּ אַחֲרַי לְבַבְכֶם וְאַחֲרַי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם
 זֹנִים אַחֲרֵיהֶם: מ לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וְעָשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתַי, וְהִיִּיתֶם
 קְדוֹשִׁים לֹא־לְהִיכֶם: מא אֲנִי יְ-הוָה אֱ-לֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי
 אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהִיזֹת לָכֶם לֹא־לְהִיִּם, אֲנִי נָח יְ-הוָה
 אֱ-לֹהֵיכֶם: אַמֵּת...

ברכה א אחרי שמע: גאולה

...וְאָמוּנָה כָּל זֹאת, וְקִיָּם עָלֵינוּ, כִּי הוּא יְ-הוָה אֱ-לֹהֵינוּ וְאֵין זולָתוֹ,
 וְאַנְחָנוּ יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ. הַפּוֹדְנוּ מִיַּד מַלְכִים, מִלְּכָנוּ הַגּוֹאֲלָנוּ מִכַּף כָּל
 הָעָרִיצִים. הָאֵ-ל הַנִּפְרָע לָנוּ מִצָּרֵינוּ, וְהַמְשַׁלֵּם גָּמוּל לְכָל אִיבֵי
 נַפְשָׁנוּ. איוב ט:י הָעֹשֶׂה גְּדִלּוֹת עַד־אֵין חֶקֶר, וְנִפְלְאוֹת עַד־אֵין

1. "And they shall make for themselves *tzitzis* on the corners of their garments for their generations; and they shall put on the *tzitzis* of the corner a thread of blue". Interestingly, the Torah does not say "for their generations" with respect to the blue thread, only the white. Its Author knew, of course, that there would be generations in which only white strings could be worn.

According to Rav Hirsch, *tzitzis* is from a root meaning a small seedling. The *tzitzis* of the corner is an extending growth from the garment, the concealment of the shame Adam and Chava brought on themselves by eating the fruit. This outgrowth is creative human expression developing the physical world. Around this we put a sky blue thread to remind us of heaven, binding and guiding our creative forces into noble directions.

מִסְפָּר: תה' טו:ט השם גִּפְשֵׁנוּ בְּחַיִּים, וְלֹא-זָתַן לְמוֹט רִגְלֵנוּ,
הַמְדַרְיֵכְנוּ עַל בָּמוֹת אוֹיְבֵינוּ, וַיִּרְם קִרְנֵנוּ, עַל כָּל שׁוֹנְאָנוּ. הָעֲשֵׂה
לָנוּ נְסִים וּנְקָמָה בַּפְּרָעָה, אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים בְּאֲדַמַּת בְּנֵי חָם.
הַמִּכֶּה בְּעֶבְרַתּוֹ כָּל בְּכוֹרֵי מִצְרָיִם, וַיּוֹצֵא אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם,
לְחֵרוֹת עוֹלָם. הַמַּעֲבִיר בְּנֵיו בֵּין גְּזָרֵי יַם סוּף, אֶת רוֹדְפֵיהֶם וְאֶת
שׁוֹנְאֵיהֶם בְּתַהוֹמוֹת טַבַּע, וְרָאוּ בְּנֵיו גְּבוּרַתּוֹ, שִׁבְחוּ וְהוֹדוּ לְשִׁמּוֹ.
עַם וּמַלְכוּתּוֹ בְּרָצוֹן קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם, מִשָּׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לָךְ עָנוּ שִׁירָה
בְּשִׂמְחָה רַבָּה, וְאָמְרוּ כָּלָם: שְׁמוֹת טו:יא "מִי-כָּמֹכָה בָּאֱלֹהִים? הֲיֵהוָה מִי
כָּמֹכָה זָאֲדָר בַּקֹּדֶשׁ, זֹרָא תַהֲלֵת עֲשֵׂה פְלֵא:" עַם מַלְכוּתְךָ רָאוּ
בְּנִידָה, בּוֹקֵעַ יָם לְפָנֵי מִשָּׁה, שְׁמוֹת טו:ב "זֵה אֱ-לֹהֵי" עָנוּ, וְאָמְרוּ שְׁמוֹת טו:יח
"י-הוָה | יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:" וְנֹאמְרָה, יִרְמִי לֵאמֹר: "כִּי-פָדָה י-הוָה
אֶת-יַעֲקֹב, וַיִּגְאֻלוּ מִיַּד חֲזָק מִפְּנֵינוּ:" עַם בְּרוּךְ אַתָּה י-הוָה, גְּאֹל
יִשְׂרָאֵל:

ברכה ב אחרי שמע: "השכיבנו"

תִּשְׁכַּיְבֵנוּ י-הוָה אֱ-לֹהֵינוּ לְשָׁלוֹם, וְהַעֲמִידֵנוּ מִלְּפָנֵינוּ לְחַיִּים, וּפְרוֹשׁ
עֲלֵינוּ סֶפֶת שְׁלוֹמָךְ, וְתִקְנֵנוּ בְּעֲצָה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ, וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן
שְׁמֹךְ, וְהִגּוּ בְּעַדְנוּ, וְהִסֵּר מֵעֲלֵינוּ אוֹיֵב, דָּבָר, וְחָרֵב, וְרָעַב וְיִגּוֹן,

1. *Shalom* is from /שלם/, meaning whole. It is not just a lack of fighting but a unity of purpose. We continue the request for redemption, when "they all will make a single union to do Your Will with a whole heart (לבב שלם)". That makes this *b'rachah* an extension of the previous one and not an interruption between the *b'rachah* of *Ge'ulah* and the *Amidah*. Such an interruption would be prohibited.

וְהִסַּר שְׁטוֹן מִלְּפָנֵינוּ וּמֵאַחֲרֵינוּ, וּבְצֵל כְּנָפָיֶךָ תִּסְתִּירֵנוּ. כִּי אֵל-ל
 שׁוֹמְרֵנוּ וּמְצִילֵנוּ אַתָּה, כִּי אֵל-ל מְלֶכֶךְ חֲנוּן וְרַחוּם אַתָּה, וְשׁוֹמֵר
 צְאֲתָנוּ וּבּוֹאֲנוּ, לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם, מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. שֶׁ וּפְרַשׁ עָלֵינוּ
 סִפְתָּ שְׁלוֹמָךָ. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ-הוֹה, הַפּוֹרֵשׁ סִפְתָּ שְׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל
 עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְעַל יְרוּשָׁלַיִם.²

חצי קדיש

וַתִּגְדַּל וַיִּתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא.³ בְּעֶלְמָא דִּי בָרָא, כְּרַעוּתָהּ, וַיִּמְלִיךְ מַלְכוּתָהּ בְּחַיִּיכוֹן
 וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיִּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל, בְּעַגְלָא וּבְזַמַּן קָרִיב וְאִמְרוּ שֶׁ אֱמֹן: יְהֵא שְׁמֵהּ
 רַבָּא מְבָרַךְ לְעַלְמֵי עֶלְמַיָּא: יִתְבָּרַךְ וַיִּשְׁתַּבַּח וַיִּתְפָּאֵר וַיִּתְרוֹמֵם וַיִּתְנַשֵּׂא
 וַיִּתְהַדָּר וַיִּתְעַלֶּה שְׁמֵהּ דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵלְמָא מִן כָּל (בעשי"ת וְלְעֵלְמָא מִכָּל)
 בְּרַכְתָּא וְשִׁירְתָּא, תְּשַׁבְּחָתָא וְנַחֲמָתָא, דְּאִמְרוּ בְּעֶלְמָא, וְאִמְרוּ שֶׁ אֱמֹן:

1. "And remove all impediment from before and behind us". The impeding angel, Satan, gets the definite article in Hebrew, השטן. Without it, as here, *satana* refers to trials in general. We ask Hashem to remove things that would impede our progress, as well as "impediments that are behind us" those which try to push us too fast, causing us to give up in frustration.

2. Many have the custom to say the one of these quotes related to the day. According to the Vilna Gaon, they should be omitted, as they constitute an interruption before the Amidah.

Shabbos: שֶׁ שְׁמוֹת לַאֲטוֹ וְשִׁמְרוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַשַּׁבָּת, לְעֵשׂוֹת

אֶת-הַשַּׁבָּת לְדוֹרְתָם בְּרִית עוֹלָם: יי בֵּינִי וּבֵינְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֹת

הוּא לְעַלְמֵי, כִּי-שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְיָ-הוֹה אֶת-הַשָּׁמַיִם

וְאֶת-הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיְנַפְשׁ:

3. Answering here would be custom, and not halachically mandated. The *Rav* deduced from the language in the Rambam's *siddur* that only the halachically required responses (the two indicated in the text here) to *Kaddish* should be said at times when speech should be kept to a minimum, such as here, between *Ge'ulah* and the *Amidah*. The more common ruling is to answer this *Kaddish* as you would any other.

עמידה

תה' נא:יז א-דנ'י ש'פתי תפתיח ופי יגיד ינהלתה:

שבח א: ברכת אבות¹

ברוך אתה י-הוה א-להינו וא-להי אבותינו, א-להי אברהם,
א-להי יצחק, וא-להי יעקב, דברים ייז הא-ל הגדל הגבור והנורא,
א-ל עליון, גומל חסדים טובים, וקנה הכל, וזוכר חסדי אבות,
ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה: (בעש"ת: זכרנו לחיים, מלך
חפץ בחיים, וכתבנו בספר החיים, למענך א-להים חיים.) מלך עוזר ומושיע
ומגן: ברוך אתה י-הוה, מגן אברהם:

שבח ב: ברכת גבורות

אתה גבור לעולם א-דנ'י, מחיה מתים אתה, רב להושיע (*Summer*:
מוריד הטל): (*Winter*: משיב הרוח ומוריד הגשם), מכלכל חיים
בחסד, מחיה מתים ברחמים רבים, סומך נופלים, ורופא חולים,
ומתיר אסורים, ומקים אמונתו לישני עפר: מי כמוד בעל גבורות
ומי דומה לך, מלך ממית ומחיה ומצמיח ישועה: (בעש"ת: מי כמוד אב
הרחמים, זוכר צוריו לחיים ברחמים:) ונאמן אתה להחיות מתים. ברוך
אתה י-הוה, מחיה המתים:

שבח ג: ברכת קדושה

אתה קדוש ושמך קדוש וקדושים בכל יום יהללוך, סלה. ברוך

1. See Appendix A for thoughts on this *b'rachah*.

אַתָּה יְיָ הַזֶּה, הָאֵל הַקָּדוֹשׁ (בעשׂי״ת: הַמְלִיךְ הַקָּדוֹשׁ¹).

ברכת היום²

אַתָּה קִדְשָׁתָּ אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשִׁמְךָ, תִּכְלִית מַעֲשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ.
 וּבִרְכָתוֹ מִכָּל הַיָּמִים, וְקִדְשָׁתוֹ מִכָּל הַזְּמַנִּים. וְכֵן כָּתוּב בְּתוֹרָתְךָ,
 בְּרֵאשִׁית בֵּא "וַיִּכְלֹ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל־צְבָאָם: ב וַיִּכְלֹ אֱלֹהִים
 בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה, וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
 מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה: ג וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי
 וַיְקַדְּשֵׁ אֹתוֹ, כִּי בּו שְׁבֹת מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר־בְּרָא אֱלֹהִים
 לַעֲשׂוֹת: " אֱלֹהֵינוּ וְאֵלֵינוּ אֲבוֹתֵינוּ, רִצָּה בְּמִנוּחָתָנוּ. קִדְשָׁנוּ
 בְּמִצּוֹתֶיךָ, וְתוֹ חִלְקֵנוּ בְּתוֹרָתְךָ, שְׂבַעֵנוּ מִטּוֹבֶךָ,³ וְשִׂמְחָנוּ בִּישׁוּעָתְךָ,
 וְטַהַר לִבָּנוּ לְעִבְדֶּךָ בְּאַמֶּת, וְהִנְחִילָנוּ יְיָ הַזֶּה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה
 וּבְרָצוֹן שְׁבֹת קִדְשֶׁךָ, וַיְנַוְחוּ בָהּ⁴ יִשְׂרָאֵל, מִקִּדְשֵׁי שִׁמְךָ. בְּרוּךְ אַתָּה

1. The correct ending is required for the *Amidah* to be valid. If the error was noticed before continuing, it can just be corrected. Otherwise, one must return to the beginning of the *Amidah*.

2. Each of the *Amidos* of Shabbos has a different version of *birchas hayom*. The theme of *Aravis* is the Shabbos of creation, the "culmination of the creation of heaven and earth". The focus for *Shacharis* is Shabbos's role in the Sinaitic covenant. By *Mussaf*, we speak of the historical evolution, how the Shabbos of Sinai unfolds into that of the World-to-Come, which is the topic of the *birchas hayom* for Minchah.

3. "Satisfy us with Your Goodness". In the other elements of this list, the prepositional prefix is "ב-" {in / via}, "קדשנו במצותיך, ותן חלקנו בתורתך, ... ושמחנו בישועתך", {sanctify us via Your *mitzvos*, and put our portion in Your Torah, ... and make us happy via Your salvation}. Perhaps the reason is a difference in nature between the other requests and this one. We are really asking for the thing before the "ב-". the word after it is merely the means to get it. We ask for the opportunity to do more *mitzvos* and thereby be more holy, to have a lot in life that involves the opportunity to learn more Torah, or to experience redemption and thereby be happy. However, as Rabbi Akiva often said, "All that the All-Merciful does, He does for the good." We can't ask for more satisfaction by – "ב-", via – getting more good. There is no more good to be had. What we are asking for here is the ability to be satisfied with the good we're already receiving.

4. "And you shall rest on it". As the topic of this *b'rachah* changes during the course of Shabbos, so does the gender of the expression: the Shabbos of creation is written here in the feminine ("וינוחו בה"), to male for the Shabbos of Sinai, and finally plural when discussing the perfected Shabbos of the World to Come. As we noted on *Tehillim* 96 (in *Kabbalas Shabbos*), the feminine speaks of the past, as it gives birth to the future.

י-הוה, מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

הודאה א: ברכת עבודה

רָצָה, י-הוה אֱ-לֹהֵינוּ, בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבַתְּפִלָּתָם, וְהָשִׁב אֶת
הָעֲבוּדָה לְדַבֵּיר בֵּיתְךָ. וְאֲשִׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תִקְבַּל
בְּרָצוֹן, וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוּדַת יִשְׂרָאֵל עִמָּךְ.¹ וְתַחֲזִינָה עֵינֵינוּ
בְּשׂוֹבֶךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים. בְּרוּךְ אַתָּה י-הוה, הַמְּחַזֵּיר שְׂכִינְתּוֹ לְצִיּוֹן.

הודאה ב: ברכת הודאה

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ, שֶׁ-אַתָּה הוּא י-הוה אֱ-לֹהֵינוּ וְא-לֵהי אֲבוֹתֵינוּ
לְעוֹלָם וָעֶד. צוּר חַיֵּינוּ, מְגֹן יִשְׁעֵנוּ, אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר. נוֹדָה לְךָ
וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתְךָ. עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיַדְךָ, וְעַל נְשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת
לָךְ, וְעַל נְסִיךְ שְׂבָכָל יוֹם עִמָּנוּ, וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שְׂבָכָל
עֵת, עָרַב וּבָקָר וְצִהָרִים. הַטּוֹב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ, וְהַמְּרַחֵם כִּי לֹא
תָמוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קוּיֵנוּ לָךְ.² וְעַל כָּלֵם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שְׁמֶךָ,

1. On Rosh Chodesh and holidays, Ya'aleh viYavo is said:

אֱ-לֹהֵינוּ וְא-לֵהי אֲבוֹתֵינוּ, יַעֲלֶה וְיָבֵא, וְיַגִּיעַ, וְיִרְאֶה, וְיִרְצֶה, וְיִשְׁמַע, וְיִפְקֹד, וְיִזְכֹּר
זְכוּרֵנוּ וּפְקוּדוֹנֵנוּ, וְזָכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ, וְזָכְרוֹן מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עֲבָדְךָ, וְזָכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר
קְדֻשָּׁה, וְזָכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ, לְפָלִיטָה, לְטוֹבָה, לְחַן וּלְחֶסֶד
וּלְרַחֲמִים, לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם, בְּיוֹם *Rosh Chodesh*/ ראש הַחֹדֶשׁ הַזֶּה *Pesach*/ חג המִּצּוֹת
הַזֶּה *Succos*/ חג הַסּוּכּוֹת הַזֶּה/. זָכְרֵנוּ, י-הוה, אֱ-לֹהֵינוּ, בּוֹ לְטוֹבָה, וּפְקֻדָּנוּ בּוֹ לְבִרְכָה,
וְהוֹשִׁיעֵנוּ בּוֹ לְחַיִּים, וּבְדַבַּר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים, חוּס וְחַנּוּן, וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ, כִּי
אֲלֶיךָ עֵינֵינוּ, כִּי א-ל מִלְּךָ חֲנוּן וְרַחוּם אַתָּה.

מִלְכָנוּ, תְּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד. (בעש"ת: וכתוב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל בְּנֵי בְרִיתְךָ.) וְכֹל
הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֵלָה, וַיִּהְלְלוּ אֶת שְׁמֶךָ בְּאַמֶּת, הָאֵל לֹא יִשְׁוּעַתָּנוּ
וְעִזְרַתָּנוּ סֵלָה. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַזֶּה, הַטּוֹב שְׁמֶךָ וְלֹא נָאָה לְהוֹדוֹת.

הודאה ג: ברכת שלום

יְשִׁים שְׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה, חוֹן וְחֶסֶד וְרַחֲמִים, עָלֵינוּ וְעַל כָּל
יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ. בְּרַכְנוּ, אָבִינוּ, כְּלָנוּ כְּאַחַד בְּאוּר פְּנִיךָ, כִּי בְאוּר פְּנִיךָ

2. On Chanukkah,, Al haNissim is said:

עַל הַנְּסִים, וְעַל הַפְּרָקוֹ, וְעַל הַגְּבוּרוֹת, וְעַל הַתְּשׁוּעוֹת, וְעַל הַמְּלַחְמוֹת, שְׁעֲשִׂיתָ
לְאַבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם בְּזַמַּן הַזֶּה. בַּיָּמִי מִתְתַּיְהוּ בֶן יוֹחָנָן כִּהְיוּ גְדוֹל, חֲשֵׁמוֹנַי
וּבְנָיו, כְּשֶׁעָמְדָה מַלְכוּת יוֹן הַרְשָׁעָה עַל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לְהִשְׁפִּיחַם תּוֹרְתְךָ, וּלְהַעֲבִירם
מִחֻקֵּי רְצוֹנְךָ, וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים עָמַדְתָּ לָהֶם בְּעֵת צָרָתָם, רַבְּתָּ אֶת רִיבָם, דָּגַתָּ
אֶת דִּינָם, נִקְמַתָּ אֶת נִקְמָתָם, מָסַרְתָּ גְבוּרִים בְּיַד חֲלָשִׁים, וְרַבִּים בְּיַד מְעֻטִּים,
וּטְמֵאִים בְּיַד טְהוֹרִים, וּרְשָׁעִים בְּיַד צְדִיקִים, וְזָדִים בְּיַד עוֹסְקֵי תּוֹרְתְךָ. וְלֹא עָשִׂיתָ
שֵׁם גְדוֹל וְקָדוֹשׁ בְּעוֹלָמְךָ, וְלַעֲמֶךָ יִשְׂרָאֵל עֲשִׂיתָ תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה וּפְרָקוֹן כְּהַיּוֹם הַזֶּה.
וְאַחַר כֵּן בָּאוּ בְנֵיךָ לְדַבֵּר בִּיתְךָ, וּפָנּוּ אֶת הַיְכָלְךָ, וְטַהְרוּ אֶת מִקְדָּשְׁךָ, וְהִדְלִיקוּ
נְרוֹת בְּחֻצְרוֹת קְדֻשָּׁךָ, וְקָבְעוּ שְׂמוֹנֶת יָמֵי חֲנֻכָּה אֵלֶינוּ, לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמְךָ הַגְּדוֹל.

1. The Rav, following the Rambam's *siddur*, consistently said *Sim Shalom*. Most say the following version of *Birchas Shalom* for *Ma'ariv*:

שְׁלוֹם רַב עַל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ תְּשִׁים לְעוֹלָם, כִּי אַתָּה הוּא מְלֶךְ אָדוֹן
לְכָל הַשָּׁלוֹם. וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרַךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל עֵת וּבְכָל
שָׁעָה בְּשִׁלּוּמְךָ. (בעש"ת: בְּסִפְרֵי חַיִּים, בְּרָכָה, וְשְׁלוֹם, וּפְרִינְסָה טוֹבָה, נִזְכָּר וְנִפְתָּב
לְפָנֶיךָ, אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשְׁלוֹם.) בְּרוּךְ אַתָּה
יְיָ הַזֶּה, הַמְּבָרַךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּשְׁלוֹם.

נִתְּתָהּ לָנוּ, יְ-הוָה אֱ-לֹהֵינוּ, תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד, וְצַדִּיקָה וּבִרְכָה
וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם. וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל
עֵת וּבְכָל שָׁעָה בְּשָׁלוֹמְךָ. (בעש"ת: בְּסֹפֶר חַיִּים, בְּרַכָּה, וְשָׁלוֹם, וּפְרִנְסָה טוֹבָה,
נֶזְכֵּר וְנִכְתָּב לְפָנֶיךָ, אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם.) בְּרוּךְ
אַתָּה יְ-הוָה, הַמְּבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּשָׁלוֹם.

תחינת מר בריה דרבינא

תה' יט:טו יְהִיו לְרָצוֹן | אִמְרֵי פִי וְהִגִּינוּ לְבִי לְפָנֶיךָ יְ-הוָה צוּרֵי
וְגֹאֲלֵי:

ברכות ז'. אֱ-לֹהֵי, נִצּוֹר לְשׁוֹנֵי מַרְעֵ. וּשְׁפַתִּי מִדְּבַר מַרְמָה: וְלִמְקַלְלֵי
נַפְשֵׁי תַדְּסִים, וְנִפְשֵׁי כְּעַפְרָה לְכָל תַּהֲיָה. פֶּתַח לְבִי בְּתוֹרַתְךָ,
וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוּף נַפְשִׁי. וְכָל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה, מְהֵרָה הִפֵּר
עֲצָתָם וְקַלְקַל מַחֲשַׁבְתָּם. עֲשֵׂה לִמְעַן שְׁמֶךָ, עֲשֵׂה לִמְעַן יִמְיָנְךָ,
עֲשֵׂה לִמְעַן קִדְשִׁתְךָ. עֲשֵׂה לִמְעַן תּוֹרַתְךָ. תה' ס:ו לְמַעַן יִחְלְצוּן
יְדֵיֶיךָ הַיּוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וְעַנְּנוּ וְעַנְּנִי: יְהִיו לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהִגִּינוּ
לְבִי לְפָנֶיךָ, יְ-הוָה צוּרֵי וְגֹאֲלֵי. (Take three steps back.) עֲשֵׂה שְׁלוֹם (בעש"ת:
השָׁלוֹם) בְּמְרוֹמָיו, הוּא יַעֲשֵׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ, וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ

אָמֵן. (Take three steps back forward when the Chazan completes Kaddish Shaleim¹.)

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, יְ-הוָה אֱ-לֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׂיִבְנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּמַהֲרָה
בְּיָמֵינוּ, וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרַתְךָ, וְשֵׁם נַעֲבֹדְךָ בְּרָאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קִדְמוֹנוֹת.

1. This was the practice of the Rav, so that he stepped forward with the Chazan. Rav Moshe Feinstein took the three steps forward at "li'eila min kol birchasa".

מלאכי ג:ד וְעָרְבָה לִי-הוֹה מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם פִּימִי עוֹלָם וּכְשֵׁנִים
קִדְמוֹת:

ברכה מעין שבע¹

נח בראשית ב:א וַיִּכְלוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל-צְבָאָם: ב וַיִּכַּל אֱ-לֹהִים
בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה, וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
מִכָּל-מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה: ג וַיְבָרֶךְ אֱ-לֹהִים אֶת-יוֹם הַשְּׁבִיעִי
וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ, כִּי בּו שְׁבֹת מִכָּל-מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר-בָּרָא אֱ-לֹהִים
לַעֲשׂוֹת:

Chazan: בָּרוּךְ אַתָּה יְ-הוָה, אֱ-לֹהֵינוּ וְאֵ-לֵהי אֲבוֹתֵינוּ, אֱ-לֹהֵי
אֲבֹרָהִם, אֱ-לֹהֵי יִצְחָק, וְאֵ-לֵהי יַעֲקֹב, דברים י"ז הָאֱ-לֹהֵי הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר
וְהַגּוֹרָא אֵ-ל עֶלְיוֹן קִנָּה שָׁמַיִם וְאָרֶץ:

נח מִגֹּן אֲבוֹת בְּדָבָרוֹ², מְחַיֶּה מֵתִים בְּמֵאֲמָרוֹ³, הָאֵ-ל (בעש"ת המלך)
הַקְּדוֹשׁ שָׁאִין כְּמוֹהוֹ⁴, הַמְּנַיֵחַ לְעַמּוֹ בַּיּוֹם שְׁבֹת קְדֻשׁוֹ, כִּי בָם רָצָה
לְהַנִּיחַ לָהֶם⁵. לְפָנָיו נַעֲבֹד בְּיִרְאָה וּפְחָד⁶, וְנוֹדָה לְשִׁמּוֹ בְּכָל יוֹם
תְּמִיד, מֵעֵין הַבְּרָכוֹת. אֵ-ל הַהוֹדָאוֹת⁷ אֲדוֹן הַשְּׁלוֹם⁸, מְקַדֵּשׁ
הַשְּׁבֹת, וּמְבָרֵךְ שְׁבִיעִי, וּמְנַיֵחַ בְּקִדְשָׁה לְעַם מְדַשְּׁנֵי עֲנֵג, זָכָר
לְמַעֲשֵׂה בְרָאשִׁית:

1. The Chazan's recitation of a shortened *Amidah*. This one *b'rachah* mentions the key concepts of each of the seven *'brachos* of the full *Amidah*. It is only said when praying with a *minyan* in a location where a *minyan* is regularly convened.

2. The reference to אבות ברכת אבות. 3. ברכת קדושה. 4. ברכת היום. 5. ברכת העבודה. 6. ברכת הודאה. 7. ברכת שלום. 8. ברכת שלום.

Chazzon: א-להינו וא-להי אבותינו, רצה במנוחתנו. קדשנו
 במצותיך, ותן חלקנו בתורתך, שבענו מטובך, ושמחנו בישועתך,
 וטהר לבנו לעבדך באמת, והנחילנו י-הוה א-להינו באהבה
 ובכבוד שבת קדשך, וינוחו בה ישראל, מקדשי שמך. ברוך אתה
 י-הוה, מקדש השבת:

קדיש שלם

יתגדל ויתקדש שמה רבא (אמן), בעלמא די ברא, כרעותה, וימליך מלכותה,
 בחייכון וביומיכון ובחיי דכל בית ישראל, בעגלא ובזמן קריב ואמרו ש אמן: יהא
 שמה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמא: יתברך וישתבח ויתפאר ויתרומם
 ויתנשא ויתחדר ויתעלה שמה דקדשא בריך הוא (Cong: בריך הוא) לעלא מן כל
 (בעשי"ת ולעלא מפל) ברכתא ושירתא, תשבחתא ונחמתא, דאמירו בעלמא,
 ואמרו ש אמן:

תתקבל צלותהון ובעותהון דכל בית ישראל קדם אבוהון די בשמא ואמרו ש
 אמן: יהא שלמא רבא מן שמא וחיים עלינו ועל כל ישראל, ואמרו ש אמן: עשה
 שלום במרומו הוא יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל, ואמרו ש אמן:

ספירת העומר

ברוך אתה י-הוה א-להינו מלך העולם, אשר קדשנו במצותיו וצונו על ספירת
 העמר.

1: היום יום אחד לעמר. 2-6: היום ... ימים לעמר.

7: היום שבועה ימים שהם שבוע אחד לעמר.

8: היום שמונה ימים שהם שבוע אחד ויום אחד לעמר.

9-13: היום ... ימים שהם שבוע אחד ו... ימים לעמר.

14,21,28,35,42,49: היום ... יום שהם ... שבועות לעמר.

15,22,29,36,43: היום ... יום שהם ... שבועות ויום אחד לעומר.

Most days: היום ... ימים שהם ... שבועות ו... ימים לעומר.

הרחמן הוא יחזיר לנו עבודת בית המקדש למקומה, במהרה בימינו אמן סלה.
 פרק סזא למנצח בנגינת מזמור שיר: ב א-להים יחננו ויברכנו, יאר פניו אתנו
 סלה: ג לדעת בארץ ירבה, בכל-גוים ישועתך: ד יודוך עמים | א-להים,
 יודוך עמים בכלם: ה ישמחו וירננו לאמים פיתשפט עמים מישור, ולאמים |
 בארץ תנחם סלה: ו יודוך עמים | א-להים, יודוך עמים בכלם: ז ארץ נתנה
 יבולה, יברכנו א-להים א-להינו: ח יברכנו א-להים וייראו אתו
 כל-אפסי-ארץ:

עלינו¹

עלינו לשבח לאדון הכל, לתת גדלה ליוצר בראשית, שלא עשנו
 כגויי הארצות, ולא שמנו כמשפחות האדמה, שלא שם חלקנו
 בהם, וגרלנו ככל המונם, שהם משתחוים להבל וריק ישע' מה:כ
 ומתפכלים אל-אל לא ישע': ואנחנו כורעים ומשתחוים
 ומוזדים, לפני מלך מלכי המלכים, הקדוש ברוך הוא. ישע' נא:ג
 שהיא נוטה שמים ויסד ארץ, וכסא כבודו בשמים ממעל,
 ושכינת עזו בגבהי מרומים, הוא א-להינו אין עוד. אמת מלכנו
 אפס זולתו, כפתוב בתורתו, דברים ד:לט "וידעת היום והשבת
 אל-לכבוד כי י-הוה הוא הא-להים בשמים ממעל
 ועל-הארץ מתחת אין עוד:"

1. For commentary, see the *Aleinu* of *Minchah*.

על כן נִקְוָה לָךְ יְ-הוָה אֶ-לֹהֵינוּ, לְרֹאוֹת מְהֵרָה בְּתַפְאֲרַת עֲצֻדָּךְ, לְהַעֲבִיר גְּלוּלִים מִן הָאָרֶץ וְהַאֲלִילִים כְּרוֹת וּכְרֹתוֹן. לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שֵׁד-י, וְכֹל בְּנֵי בָשָׂר יִקְרְאוּ בְּשִׁמְךָ. לְהַפְנוֹת אֱלֹהֶיךָ כָּל רְשָׁעֵי אָרֶץ. וּפִירוֹ וַיִּדְעוּ כָּל יוֹשְׁבֵי תַבַּל, כִּי לָךְ תִּכְרַע כָּל בְּרֵךְ, תִּשָּׁבַע כָּל לָשׁוֹן: לְפָנֶיךָ יְ-הוָה אֶ-לֹהֵינוּ יִכְרְעוּ וַיִּפְּלוּ. וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ יִקָּר וַיִּתְנֶנּוּ. וַיִּקְבְּלוּ כָּלֵם אֶת עוֹל מַלְכוּתְךָ. וַתִּמְלֹךְ עֲלֵיהֶם מְהֵרָה לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁלְּךָ הִיא, וְלַעֲוֹלָמִי עַד תִּמְלֹךְ בְּכָבוֹד: כְּפָתוּב בְּתוֹרַתְךָ, שְׁמוֹת טוֹיִיחַ "יְ-הוָה | יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:" שֶׁ וַנֹּאמֶר, "וְהָיָה יְ-הוָה לְמִלְכָּךְ עַל כָּל הָאָרֶץ, בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְ-הוָה אֶחָד, וְשֵׁמוֹ אֶחָד:"

משלי ג:כה אֶל-הִירָא מִפִּיךָ פִּתְאִים וּמִשִּׁאֵת רְשָׁעִים כִּי תִבֵּא: יִשְׁעֵי חַיִּי עֲצוּ עֲשֵׂה וְתִפְקֹר דִּבְרוֹ דָּבָר וְלֹא יִקוּם כִּי עֲמַנּוּ אֶ-ל: יִשְׁעֵי מוֹד וְעֵד-יִקְנֶה אֲנִי הוּא וְעֵד-שִׁיבָה אֲנִי אֶסְבֵּל אֲנִי עֲשִׂיתִי וְאֲנִי אֶשָּׂא וְאֲנִי אֶסְבֵּל וְאֶמְלִט:

קדיש יתום

וַתִּגְדַּל וַיִּתְקַדֵּשׁ שְׁמָהּ רַבָּא (אָמֵן), בְּעֵלְמָא דִּי בָרָא, כְּרַעוּתָהּ, וַיִּמְלִיךְ מַלְכוּתָהּ, בְּחַיִּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל, בְּעַגְלָא וּבְזִמּוֹן קָרִיב וְאָמְרוּ שֶׁ אָמֵן: יְהֵא שְׁמָהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלְמָא וְלַעֲלָמִי עַלְמָא: יִתְבָּרַךְ וַיִּשְׁתַּבַּח וַיִּתְפָּאֵר וַיִּתְרוֹמֵם וַיִּתְנַשֵּׂא וַיִּתְהַדָּר וַיִּתְעַלֶּה שְׁמָהּ דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (Cong: בְּרִיךְ הוּא) לְעֵלְמָא מִן כָּל (בעשי"ת וְלַעֲלָא מְכָל) בְּרַכְתָּא וְשִׁירְתָּא, תִּשְׁבַּחְתָּא וְנִחַמְתָּא, דְּאָמִירוֹ בְּעֵלְמָא, וְאָמְרוּ שֶׁ אָמֵן: יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמָא וְחַיִּים עֲלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאָמְרוּ שֶׁ אָמֵן: עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֵׂה שְׁלוֹם עֲלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאָמְרוּ שֶׁ אָמֵן:

Said from Rosh Chodesh Elul through Sh'mini Atzeres:

פרק כ"א לְדָוִד | יְ-הוָה | אֹרְרִי וַיְשִׁעֵי מִמִּי אִירָא, יְ-הוָה מְעוֹז חַיִּי מִמִּי אֶפְחָד:
 ב בִּקְרֹב עָלֵי | מְרַעִים לְאָכַל אֶת־בְּשָׂרִי צָרִי וְאִיְבֵי לִי, הִמְיָה פִּשְׁלוֹ וְנִפְלוֹ:
 ג אִם־תִּחְנֶנֶה עָלֵי | מִחֲנֵה לֹא־יִרָא לְבִי אִם־תִּקְוֶם עָלֵי מִלְחָמָה, בְּזֹאת אֲנִי
 ד בּוֹטָח: | שְׁאַלְתִּי מֵאֵת־יְ-הוָה אוֹתָהּ אֲבַקֵּשׁ שְׁבִתִּי בְּבֵית־יְ-הוָה
 ה כָּל־יָמֵי חַיִּי, לְחַזֹּת בְּנִעֻם־יְ-הוָה וּלְבַקֵּר בְּהִיכָלוֹ: ה כִּי יִצְפְּנֵנִי | בְּסִפָּהּ בְּיוֹם
 ו רָעָה יִסְתַּרְנִי בְּסִתֵּר אֶהְלוֹ, בְּצֹר יְרוּמֵמֵנִי: ו וְעֵתָה יְרוּם רֹאשִׁי עַל־אִיְבֵי
 ז סְבִיבוֹתַי וְאֲזַבְחָה בְּאֶהְלוֹ זִבְחֵי תְרוּעָה, אֲשִׁירָה וְאֲזַמְרָה לִי־הוָה:
 ח שְׁמַע־יְ-הוָה קוֹלִי אֶקְרָא וְחַנּוּנִי וְעֲנֵנִי: ח כֹּף | אֲמַר לְבִי בִקְשׁוּ פָנָי, אֶת־פְּנֵיךָ
 ט יְ-הוָה אֲבַקֵּשׁ: ט אֶל־תִּסְתַּר פְּנֵיךָ | מִפְּנֵי אֶל־תֵּט בְּאֵף עַבְדֶּךָ עֲזַרְתִּי הִיָּתָה,
 י אֶל־תִּשְׁשֵׁנִי וְאֶל־תִּעַזְבֵנִי אֶל־לִהֵי יִשְׁעֵי: י כִּי־אָבִי וְאִמִּי עֲזָבוּנִי, יְ-הוָה יִאֲסֶפֶנִּי:
 יא הוֹרְרִי יְ-הוָה דָּרְכֶךָ וְנַחֲנִי בְּאֶרֶח מִיִּשׁוּר, לְמִעַן שׁוֹדְרִי: יב אֶל־תִּתְּנֵנִי בְּנִפְשׁ
 יג צָרִי, כִּי קָמוּ־בִי עַד־יִשְׁקֶר וַיִּפַּח חֲמָס: יג לֹא־הָאֲמַנְתִּי לְרֹאוֹת בְּטוֹב־יְ-הוָה
 יד בְּאֶרֶץ חַיִּים: יד קוּה אֶל־יְ-הוָה חֹזֵק וַיִּאֲמֵן לְבָבִי, וְקוּה אֶל־יְ-הוָה:

קדיש יתום

אדון עולם¹

אָדוֹן עוֹלָם אֲשֶׁר מְלַךְ, בְּטָרָם כָּל יָצִיר נִבְרָא. לָעַת נַעֲשֶׂה בְּחִפְצוֹ כָּל, אֲזִי מְלַךְ שְׁמוֹ
 נִקְרָא. וְאַחֲרֵי כָּל־זוֹת הַכָּל, לְבַדּוֹ וּמְלוֹךְ נִוְרָא. וְהוּא הָיָה, וְהוּא הוֹחַ, וְהוּא יִהְיֶה,
 בְּתַפְאָרָה. וְהוּא אֶחָד וְאֵין שְׁנֵי, לְהַמְשִׁיל לוֹ לְהַחְבִּירָה. בְּלִי רֵאשִׁית בְּלִי תַכְלִית, וְלוֹ
 הַעֲזֹ וְהַמְשָׁרָה. וְהוּא אֶל־לִי וְחִי גֹאֲלִי, וְצוֹר חֲבָלֵי בַּעַת צָרָה. וְהוּא נָסִי וּמְנוּס לִי מִנֶּת
 פּוֹסֵי בְּיוֹם אֶקְרָא. בְּיָדוֹ אֶפְקִיד רוּחִי, בַּעַת אִישׁוֹן וְאֶעֱרָה. וְעַם רוּחִי גְּוַנְתִּי, יְ-הוָה לִי
 וְלֹא אִירָא.

1. On *Simchas Torah*, when we complete a cycle of reading the Torah, we immediately start again reading *B'reishis*. The Rav explains that just as learning needs that continual reinforcement, so does *tefillah*. Therefore, as soon as we complete one *tephillah*, we start again with *Adon Olam*.

Appendix A: כוונות לברכת אבות

In *Parashas Eikev*, Moshe describes Hashem as “...הא-ל הגדול הגבור והנורא...”. These words were incorporated by the *Anshei Kinesses Hagedolah* into the opening of the *Amidah*.

The same phrase is also found at the conclusion of the poem “*Nishmas*”. There, the poet goes even further and gives each one an explanatory phrase. This yields the strange result that the very same poem that says that “even if our mouths were filled of poetry like the sea, and our tongues - joy, like the many waves, and our lips - praise like the expanses of sky ... we would still not be sufficient to praise you” then praises G-d in four words!

A student who lead the congregation as *Chazan* before the *tanna* Rabbi Chanina once embellished on these four simple adjectives. After he was finished, Rabbi Chanina corrected him, “Have you finished all possible praise of your Master?” The point we make in “*Nishmas*” is correct. No list of complements could completely describe Hashem. Had Moshe not spoken these words, and Hashem not told him to write them into the Torah, we would not have the *chutzpah* to use these four either.¹

According to the Vilna Gaon, “הא-ל הגדול הגבור והנורא” was not only included in the first *b'rachah* of the *Amidah*, but it provides the structure and content of the entire *b'rachah*.

To the Gaon, these four names of G-d form a progression. They summarize how man approaches G-d.

ל א means not only G-d but judge or legislator. To be הא-ל, *the* Legislator, means that Hashem rules over the entire universe, His authority is all-inclusive.

Rabbi Yochanan said, “Where ever you find G-d’s greatness, that is where you find His humility”². Perhaps we can understand this apparent paradox by comparing G-d’s properties to those of humans. Schools have a problem of overcrowding. There are just so many students a teacher can adequately pay attention to. As the number of students grows, each one can only get less and less attention. Not so Hashem. His infinity is not just that He is “הא-ל”, G-d over all, but also “הגדול”, great enough to give personal attention to each person.

הגבור. We said already that Hashem legislates to all, and that He is not limited to looking only at the universal picture, but can pay attention to each and every one of us. The combination of these two facts yields “הגבור”. G-d has the power guide each of us in our daily lives.

In *Kabbalah*, גבורה is contrasted with חסד {kindness}. חסד is the power to give. גבורה is the strength to hold back. As in “Who is a גבור? One who conquers his inclination [to evil].” Strength, but as in strength of character. That Hashem chooses to run the world in the predictable way we call “nature” is an incredible act of גבורה. He stands by while the

1. B'rachos 33b
2. Megilah 31a

thief enjoys the payoff of his sin. More so, if someone chooses to hit another person, Hashem allows the natural forces that allow that person to live, his arm to persist, to move. He allows nature to run even as we abuse it. All to give us the gift of free choice – so that we can have the G-d-like power to decide not to sin again.

הגבור is what we all experience; Hashem's guidance while choosing to work within the laws of nature.

והנורא. In addition to the behind-the-scenes subtle activity, there is the flashy miracle that defies the law of nature. While the former is more common, it is the miracle that inspires יראה, awe.

The Vilna Gaon explains how these thoughts are elaborated twice in the *b'rachah*, once before the quote of the *pasuk*, and once after. He ends before discussing the last part of the *b'rachah*, although it appears that it too elaborated this same basic theme. This assumption is also justified in light of Rabbi Chanina's comment. We would expect the entire *b'rachah* to be based on Moshe's theme.

ברוך: Chazal write often that “*b'rachah*’ is a term for increase”. The relationship between the idea of “increase” and G-d is unclear. We can't really be claiming that G-d is missing something, and requires, increase – can we?

One resolution¹, in line with the Gaon's approach to the *b'rachah* as a whole, is to say that it is a statement of praise; we are saying “You are maximally increased”. This is “הא-ל”.

A second² is to define the word as, “You are the Source of all increase”; a statement that we recognize that all of our blessings come from G-d.

Third, Rav Hirsch's approach³, is to focus on the one thing we are able to contribute to G-d. Since He allows us to make free choices, by choosing to support Hashem's goals we are adding our efforts to His. By this approach, “ברוך” means “I commit myself and my resources to You”.

אתה: It is incredible that man has the gall to talk to G-d, to refer to the Creator as “You”. What grants us that power? “הגדול”, He is big enough to attend to each of us.

י-הוה: Chazal note that this name of G-d is used in Tanach to refer to Him when His actions appear merciful to us. Alternatively, we can look at the root of the word. The word is normally seen as a contraction of “*Yihyeh - Hoveh - Hayah*” – “Will be, is and was”. A G-d who is above time. The Transcendent Deity. A third interpretation is that of Rabbiner Hirsch's who sees it as the causative form of /היה/, to exist. G-d who sustains our existence.

Pairing off each of these three with the respective commentaries' corresponding translation for “ברוך”, we can render “ברוך אתה ה” in these three ways:

1. Radak, Seifer Hashorashim – *bareich*; R' Yonah ibn Janach, Seifer Hashorashim – *bareich*; Or Zaru'a, Hil K'rias Sh'ma; Chizkuni, B'reishis 24:27.

2. Avudraham, pg. 33

3. see also Nefesh Hachaim 2:2

- You are infinitely increased, You who are even above time.
- You are the source of all blessings, You, the G-d of Mercy.
- I commit myself to increase your influence in this world, You who gives me and the world our continued existence.

“אתה ה”. You are so transcendent, You even have the ability to be immanent. G-d is not too great to care about a single inhabitant of some uninteresting planet in some typical galaxy. No, because He is great, because He is above limitation, we have the opportunity to say “אתה”, “You”.

א-להינו: The Vilna Gaon teaches that this corresponds to “*HaGibor*”. *Elokeinu*, our G-d, is different than *HaKel*, The G-d. There is a possessiveness, this might and authority of *HaKel* doesn't only apply to the big picture, He also guides each of us, our fates and destinies.

“ה' א-לקינו”. Two paradoxes. Our G-d, like אתה, reinforces the idea of an Immanent Deity. But also, we unify the Merciful One with the G-d of Justice. As Nachum Ish Gamzu would say “*Gam zu litovah* – this too is for this best”. Or in the words of his pupil, Rabbi Akiva, “All that G-d does, He does for the good.” Some seems harsh and punishing, some is more obviously merciful. But it's all one. The difference is in our perception, not in the One who acts.

א-להי אבותינו: In our lives, Hashem's intervention is גבורה {restraint}, acting within nature. However, for our forefathers He performed miracles. Whereas *Elokeinu*, our G-d, refers to Hashem's constant guiding of history, *Elokei Avoseinu*, G-d of our Fathers, asserts that the same One can work outside of the laws of nature. והנורא – awe inspiring. In order to work toward the day when we too will merit an age of miracles, we next recall each forefather, Avraham, Yitzchak, and Yaakov, by name, to recall and resolve to emulate their character strengths.

Avraham, Yitzchak and Yaakov are seen as archetypes of three different types of divine service¹. The Maharal² finds them to be the masters of Torah, *Avodah* {worship} and *Gemillus Chassadim* {generosity}. The Rav notes that we are calling G-d the possession of each forefather. The G-d of Avraham, of Yitzchak, and of Yaakov. Each, through very different ways made G-d their own.

On a more mundane level, Hashem is a legislator in two different ways: He wrote the laws of nature, and He wrote the laws of the Torah. While for us, He is certainly א-לוקינו, our Legislator with respect to the laws of physics, we don't always obey the second set of laws. א-לוקי אבותינו, our forefather's Legislator, who wrote the laws by which they lived. They intentionally accepted Him as a Legislator as they chose to obey His word. By so doing they earned a similar response from Hashem - He too acted beyond the laws of nature on their behalf.

א-להי אברהם: G-d of this world, the world where people interact, feel hunger, pain. Where we need a society to support each other. The G-d who commanded us to be

1. See footnotes on אשירי.

2. *Derech Hachaim* on *Avos* 1:2

kind to each other.

א-לוקי יצחק: Yitzchak was otherworldly, nearly a sacrifice entirely to G-d. **א-לוקי יצחק** is the G-d of *Avodah*, of prayer and Temple service. G-d of our spiritual selves.

וא-לוקי יעקב: The G-d of the “whole man, who sat in tents” of study. Perfection of that third world between the spiritual and this one, the mind that must decide which world is to be the source of inspiration, and which to be the means to get there.

When you say “א-לוקי אברהם, א-לוקי יצחק, וא-לוקי יעקב”, you not only acknowledge that this G-d that we relate to on these three different levels is one and the same, but also we commit ourselves to improve in all three pillars of our life.

הא-ל: G-d over the whole universe,

הגדול: infinite enough to deal with all of its detail,

הגבור: including the behind-the-scenes activity in my life

והנורא: and the miracles experienced by my ancestors.

א-ל עליון: This is an elaboration of “הא-ל”, G-d above all. Again, we declare that He commands everything. Even others’ deities, the embodiments of nature, represent subjects to His Will.

גומל חסדים טובים: Hashem supports us through His kindness. As we said, “הגדול” means that He not only looks at the universe as a whole, but that He also is “big” enough to pay attention to each and every one of us.

“גומל”. To support, not just a single act of kindness, but like its root /גמל/, a camel, a continued source. “חסדים”. *Chessed*, to go beyond the call of duty. “טובים”. As we said above, ALL that He does is for the good, whether we can perceive that good or not.

וקנה הכל: The consequence of being the G-d above all, and able to relate to the individual is that this means He touches each of our lives - הגבור. The Vilna Gaon translates “קנה” in our context from the root of “לתקן”, to fix. וקנה הכל, Hashem fixes all, heals the sick, raises the downtrodden and the depressed.

“קנה” has two other meanings, “to make” or “to acquire”. These two meanings are related, for as Rabbi Y. B. Soloveitchik zt”l teaches, the root of ownership is that people own what they make. From there, they barter or buy to transfer the ownership to others in exchange for ownership something they couldn’t make. Hashem, by having created the universe, is its owner.

הכל, **the** all, in distinction to “כל”, all. “הכל” should be translated as “the universe”, not as “everything”. “וקנה הכל” can therefore also be rendered Owner or Maker of the universe.

זוכר חסדי אבות: והנרא. Hashem remembers how our fathers went beyond the call of obligation. The concept of “remember” is an anthropomorphication – we can only

describe how Hashem's actions appear to us. We are saying that G-d acts on His knowledge of our fathers' deeds.

וּמְבִיא גּוֹאֵל לְבָנֵי בְנֵיהֶם: But we are only “בני בניהם”, the children of their children, twice removed from their stature. But whatever of Avraham, Yitzchak and Yaakov we carry, may it be enough that we too merit miraculous intervention, that Hashem bring us our redeemer.

ומביא – להביא, to bring, not לשלח, to send. When Moshiach comes, Hashem's presence will again be felt, He too will return to the world.¹

לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה: for the sake of His name. Not for our sake. G-d, don't wait for us to merit it, to earn the redemption. For your sake. “*Sheim*”, name, is from the same root as “*sham*”, there. Both are references to another thing. The Jewish People are one of G-d's names. People see us as Your People. Redeem us to redeem your name, so that people will think highly of the ideals of ethical monotheism.

“באהבה”. With love. Maimonides defines the term as a perception of one's unity with the beloved. In redeeming us “למען שמו”, for the sake of His name, G-d shows that we are His and He is ours.

מֶלֶךְ: King. Not a “*moshel*” a dictator, but One who rules with the support of His people. “*Ki lashem hamluchah umoshel bagoyim* – for G-d has the Kingship, but He is a dictator over the nations”. Until the day that they accept Hashem's rule, “And G-d will be King over the entire land, in that day He and His name will be one/unique”.

עוֹזֵר: Helper. Beyond being just a king, one who organizes society, G-d also helps the individual.

וּמוֹשִׁיעַ: Savior, one who gets us out of trouble, even when we are not putting in effort for Hashem to be considered a helper.

וּמִגֵּן: Even further, a shield, one who prevents the trouble to begin with.

The “מלך עוזר ומושיע ומגן” progression fits the Gaon's approach to “האל הגדול הגבור” – “ההנורא”. מלך, like א-ל, is a legislator who takes the global view. עוזר implies the one-on-one of הגדול ומושיע. parallels His intervention in our lives, in contrast to ומגן, how He protects those who go beyond the call of duty on His behalf.

בְּרוּךְ אֵתָהּ יְיָ הַזֶּה, מִגֵּן אַבְרָהָם: Protector of Abraham, the one who mastered the idea that this world is the tool, not the goal. That we are in this imperfect world together to help each other, and to perfect it. Abraham would tell his guests, “Don't thank me, thank the Creator of heaven and earth, who is truly the one who gave you this food.” This is the Protector of Abraham.

1. It occurred to me how aptly these words literally apply to my generation. Two generations before me, “חסדי אבות” our ancestors were pushed beyond the call of duty, to sanctify G-d's name in Auschwitz, Treblinka, Babi Yar and dozens of other infamous locations. ומביא גואל לבני בניהם. May Hashem bring the redeemer to us, their children's children.

Appendix B:

כוונות לפרשה ראשונה של קריאת שמע

Grandfather Yaakov, the midrash tells us, was on his deathbed. He gathered his sons, and was prepared to tell them what will happen at the end of time. Suddenly, the gift of prophecy left him. Suddenly in the dark, Yaakov Avinu was frightened. Could it be that one of his sons wasn't pure, and that was why they did not merit to be told about the Messianic age?

How could the fathers of the tribes reassure him? How could they succinctly tell their father that they were committed to carry on his work? In this moment was born the first line of the Sh'ma: Sh'ma Yisrael, Hear, our father Israel, the one named by an angel. We too accept Hashem as our ultimate authority. We too believe that He is unique and indivisible.

שְׁמַע: “Listen”. The meaning of שמע is found in its very letters. “ש” whose name is from the same root as “ושננתם”, to learn deeply. “מ”, מים, the water of change, birth, and creation. “ע”, the eye that sees, the senses in general. שמע - understanding born of the senses, not just to hear but to listen and accept.

יִשְׂרָאֵל: Yisrael is the image of man on the Divine “Throne”, a preexistent idea that Yaakov embodied. Yaakov gained the title Yisrael after battling an angel, “because you challenged G-d and man, and were found able”. Unlike an angel, a passive recipient, man has the ability to be an actor in the spiritual realm.

יְ-הוָה אֶחָד: The declaration of unity of G-d as י-הוה and א-לוקים can be seen on a few levels. The name “י-הוה” is usually taken as a contraction that means “He Who Will Be, Is, and Was”, implying a transcendent G-d, Who is above such limitations as time. According to Rav Hirsch, it is the causative form of /הוה/ (is), and therefore means “He Who Causes All to Exist and Persist”. By the paradox that it takes true transcendence to be capable of immanence for all His creatures¹, the name “י-הוה” is used in Tanach to refer to Hashem when His actions are most readily perceived as merciful. The Rav notes the introduction of this name in the second chapter of Genesis, where man is introduced as a covenantal partner, seeking redemption (Adam II).

In apparent contrast, the word אלוהים means “legislators”, and is used that way in a secular sense as well. As a name of G-d, א-לוקים implies strict justice. Hashem the lawgiver not just of human law, but the Author of natural law as well. To Rav Hirsch, the name is a derivative of “אלה” (these), and refers to Hashem as the One who gives existence its common purpose. And, the name is used exclusively throughout the first chapter of Genesis, which describes man as the Rav’s Adam I archetype, the pinnacle of creation who strives for dignity.

1. See Appendix A.

By declaring their unity, we proclaim that the distinctions of mercy vs. justice and transcendence vs. immanence are illusory, merely products of a dialectic internal to us who do the perceiving.

אֶחָד | יְ-הוָה: “Hashem is One”, unique, and He is indivisible.

“אחד” is said slowly, to allow time for contemplation. In the days of the Gemara, it was the “ד” that was stretched out, implying that their undotted “ד” was not a plosive, as the sound we use can’t be extended. Most likely something like the Yemenite /dh/ (as in the “th” of “this”) is more appropriate.

Traditionally one contemplates “א”, the unity of G-d, “ח”, over the seven heavens and the earth (eight, being one more than the week of creation, also implies transcendence beyond the natural order), “ד”, to all four compass points.

Rav Yisrael Salanter warns us not to be so busy declaring G-d’s uncontested sovereignty over heaven and earth that we forget to declare Him G-d alone within our own hearts.

And Yaakov, reassured, replies with the prayer of the angels, as later experienced in the visions of the Divine “Chariot” of Yirmiyahu and Yechezkel, and incorporated into Kiddushah. It does not, however, appear in the Torah’s citation of Sh’ma, so we only say it quietly. (Aside from Yom Kippur, when we have the opportunity to reach angelic heights ourselves.)

בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלִכּוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: Blessed be the name of the glory of His rule for eternity. Rav Hirsch identifies the source of the word “שֵׁם” with “שָׁם”, there. G-d’s “name” is how we perceive Him, and refer to Him as external observers, as opposed to G-d Himself as He Is.

294 years later, it is time for Moshe Rabbeinu’s final lesson. He too wonders about the future of the Jewish people, and provides for us an explanation of Yaacov’s sons’ words. Parshas Vaeschanan¹ contains the first verse of K’rias Sh’ma, where Moshe expands the idea of the first pasuk.

וְיָאֲהַבְתָּ אֶת יְ-הוָה אֱ-לֹהֶיךָ: “And you shall love Hashem your G-d”. How can you be commanded to love something? Can we be expected to have control over our emotions?

In *Michtav Mei'Eliyahu* I, R. Dessler writes “Giving may bring about love for the same reason that a person loves what he himself has created or nurtured: he recognizes it as part of himself.... Love flows in the direction of giving.” In a similar sense, Rav Hirsch comments on our *pasuk*, “In *ahav*, both meanings are contained, *hav*, to give and to bring; *ihiv*, to give oneself and bring of oneself.”

We are not directly being commanded to love our Creator, but to give of ourselves and our possessions. From fulfilling this obligation, we will by the nature of being human, bring ourselves to love Him.

1. Devarim 6:4-9

בְּכָל־לִבְבְּךָ: Moshe Rabbeinu categorizes exactly what we shall commit to G-d: “*bechol livav’cha, uvchol nafshecha, uvchol me’odecha*” – all of your heart, all of your nefesh, and all of your fortune.

There are two ways to say “your heart” in biblical Hebrew: “לבבך”, as in this *pasuk*, with two *beis*'s; and “לבך”, with one *beis*. *Livav’chah* well describes the turmoil that is as the core of human identity. Two *beis*'s illustrate the two warring forces. This is why the Gemara writes, “with all your heart - with both of your inclinations, with the good inclination, and with the evil inclination.” לבבך describes the intellect, living in constant tension between the spiritual and the animal.

The first step to loving Hashem is to connect that intellect to the spiritual. To follow in the footsteps of Yaakov, and strive to become a Yisrael.

וּבְכָל־נַפְשְׁךָ: *Nefesh*, the Zohar tells us, refers to that part of the soul that is the life-force. Animals have a *nefesh*; we are prohibited from consuming their blood, “*nafesho b’damo* - its *nefesh*, its life, is in its blood”. Once the intellect is committed to service of G-d, then we are able to take our animalistic urges, our needs for food and sex, for “*basar viyayin*” {meat and wine} to make us happy, and put them in service of G-d.

וּבְכָל־מְאֹדְךָ: With all your fortune. The person is now fully committed to serve his spiritual self: intellect in service of spirit, and animal in service of intellect. This fully connected person can now impact the world around him. *B’chol mi’odechah*, with all of the world that is at your control.

The subsequent *pesukim* give us concrete means to internalize this idea.

וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֶנְכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לִבְבְּךָ: “And these things which I command you today shall be on your heart”, again, the two *beis* heart. Study them, engage your mind.

וְאִשְׁלַחְתֶּם לְבַנְיֵיךָ: “And you shall teach them to your children.” According to Rav Hirsch, the word “ושננתם” is from the same root as “שן” {tooth}, and implies to cut or divide. Not just teaching book-knowledge, but imparting to your children a value system by which they make the distinctions between right and wrong,

וְדַבַּרְתֶּם בָּם: “And you should speak of them”, in contrast to the next paragraph of *Sh’ma* where we say “לדבר בם” {[teach your children] to speak of them}. Here, the focus is on having you teach so that you may be improved. There it’s on the effects on your children. Notice also that here is placed before the commandment to wear *tefillin*, because the goal is your own thoughts, and is therefore closer to the love than *tefillin* is. In the second paragraph, we are speaking of your children, who are further removed from you than your own body, so it appears afterward.

בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלִכְתְּךָ בְּדַרְךָ וּבְשֹׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ: “In your dwelling in your home, and in your going on your way, in your going to rest, and in your

getting up.” The Rav¹ draws a distinction between the aims of most religions, and that of halachic Judaism. Religion is usually seen as a retreat from the world, a break from the worries of day-to-day life to indulge in spiritual respite. The goal of halachah, though, is the unification of the two; to create a spiritual day-to-day life. To literally contemplate Hashem not just when you rest and travel, but in the way you go about these activities.

וּקְשׁוּרְתֵם לְאוֹת עַל-יָדְךָ, וְהָיוּ לְטֹטְפֹת בֵּין עֵינֶיךָ: To remind ourselves that the body must then follow the mind, we are obligated to place signs upon of our body. Tie them for a sign on your hand, by which you change the world, and between your eyes, your means of taking in the world. Wear them next to your brain and next to your heart. Don't let your connection to the world control you, you must be in charge.

וּכְתַבְתֶּם עַל-מְזוּזֹת בֵּיתְךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ: One step further removed is mezuzah. We can't fall into the trap of believing “*kochi vi'otzem yadi asa li es hachayil hazeh*” {my strength, and the force of my arm, won for me this war}. We do not protect ourselves. The house we build does not protect us.

When we shape the world, G-d imprint must be on every doorway. G-d commanded Adam to "Be fruitful and multiply, fill the world, and master it." Mastering the world is a worthy endeavor, but we must remember that it is only a tool toward our ultimate goal.

The journey started with one man, Yaakov. Through his efforts he became Yisrael, the image of man on the Divine Throne: animal serving mind serving spirit. May we live for the day when the journey ends, when the words of Aleinu are fulfilled: "*Lisaken olam bimalchus Sha-dai* – and we remake the world into the kingdom of G-d."

1. “Halachic Man” footnote 5